

ABECEDA NESTAJANJA

ROBERT VRBNJAK

SADRŽAJ

Uvodna priča	2
Mađioničarev zec	8
Anosmija	11
Spomenik nepoznatom kupcu	22
Novinar	25
Čovjek koji nije odgovarao na pozive	29
Pismo autoru knjige <i>Kako postati sto posto zadovoljan svojim životom?</i>	37
Stela	38
El Lunático	44
Vrijeme do polijetanja	46
Identitet ljubavi	50
Sreća (Radijska emisija za laku noć)	55
Granjo	59
Na nišanu	61
Asketa	66
Čekam. Povoljno.	69
* * *	74
Mađio iča ev ec (Mama, a gdje je zeko?)	82

Bez slova i pogovora	90
O autoru	91
Impresum	92

Naš je život knjiga koja se piše sâma.
No ponekad ne razumijemo što je autor želio reći.

Julien Green

Prošlost su tek uspomene, a budućnost je neizvjesna.
Postoji samo sadašnjost, jedina vječita stvarnost,
ovaj beskrajni trenutak iz kojeg tako grčevito pokušavaš nestati.

Felipe-Domingo Gómez

UVODNA PRIČA

Ja, uvodna pripovijest ove knjige, rođena sam jedne divlje noći negdje u bespućima Vrbnjakova pijana sjećanja. Bila sam tek dosjetka, ideja za priču, u duhanski dim izgovorena igra riječi koje se on poslije uzalud pokušavao sjetiti. Nije uspio. Vrativši se u zoru kući, legao je na krevet i pokrio se preko glave, a ja sam ostala lutati nedokučivim labirintima njegova mamurna uma, zaboravljena i tužna što me nikad neće napisati i što neću postati pričom; poučnom, uzbudljivom, dirljivom – jednom od onakvih priča kakve roditelji čitaju svojoj djeci pred spavanje.

Vrijeme je prolazilo i ništa se nije događalo. Stigao je siječanj, donio tri metra snijega, a Vrbnjak i dalje nije znao što bi od sebe.

Ma kojeg će mi vraga on? Ne trebam ga! Mogu i bez njega, mislila sam gledajući kako se po cijele dane stišće uz peć, guli krumpire ili zuri u škрто sunce, bavi se tim svojim *sungazingom*.

I tako sam odlučila: odlazim i napisati ću se sama! Bolje tako nego ovdje gubiti vrijeme čekajući. Ova me se lijenčina ionako neće sjetiti. Uostalom, što i da me se sjeti! Hajde, molim vas! Kakav je on pisac? Tko je ikad čuo za njega? Tim svojim piskaranjem uspio bi jedino uništiti moju originalnost.

Odlazim odavde!

Ali, lagala bih kad bih rekla da mi je bilo svejedno. Bila sam još mlada i nisam znala kako ću se to napisati *sama*. Jer, može li se ijedna priča napisati *sama*? Je li tako nešto uopće izvodljivo? Može li priča nastati bez autora? Ili joj je autor apsolutno i neizostavno potreban, recimo, kao riba moru ili kao zvijezda nebu? Ali, eto, očigledno nije. Ja sam živi primjer da nije. *Čega se ja bojim?*, mislila sam. *Pismena jesam, slova znam i to mi je dovoljno*. Doduše, malo su me mučile teorija književnosti, izražajna sredstva, jezik, forma i žanrovsko opredjeljenje, a nisam znala ni kako privući pažnju čitatelja, ali sam, s druge strane, bila odlučna i maštovita. I naravno, željna slave.

Toliko željna da sam se već sljedeće noći išuljala Vrbnjaku iz glave i pobjegla u svijet, dala se u potragu za vlastitim izričajem i literarnim identitetom.

Zaputila se kroz snijeg i oluju pa što bude, bude!

Osjetivši slobodu, odbacila sam sav lažni moral i u svom se pisanju posvetila onome što mi je prvo palo na pamet – seksu – počevši samu sebe ispisivati kao priču o zgodnoj Amerikanki otetoj na visoravnima Jemena. Zbog čega baš Jemena, ne znam. Valjda zato jer je tamo uvijek toplo, a ne kao u ovoj zemlji pingvina. I tako moja junakinja, već na prvoj stranici, postaje seksualnom robinjom naočitom šeiku. Ali, nije joj loše. Nije uopće. Jer bogati je šaik očaran njome. Daruje je skupocjenim nakitom, vodi na romantičan vikend u Pariz, kupuje joj otok na Jadranu, samo za nju gradi vodeni park usred pustinje pa ona uviđa da će se bez većih teškoća naviknuti na tako luksuzan način života.

I još sam štošta tu našvrljala, sva pršteći od guzica i sisa, od svakojakih bludnih radnji i raspojasanosti, no kada se sve zbroji, osim golotinje i ševe u egzotičnom okruženju ničeg se drugog iz mene nije moglo, a ni dalo iščitati.

Oh, baš sam jeftina, štivo za napaljene pubertetlije, pomislila sam rekavši: *Ne!* takvom stilu pisanja i upristojila se pokušavajući odlučiti u kojem smjeru nastaviti svoj literarni iskaz, na što utrošiti rečenice i slova, čime ispuniti prazne listove papira. Razmišljajući tako došla sam do zaključka kako posvuda najbolje prolazi žutilo vezano uz živote bogatih i slavnih. Kad je tako, rekoh, najbolje se posvetiti estradi i šoubiznisu, tračevima i pikanterijama iz života manekenki, nogometaša, glumaca i uspješnih poduzetnika. Međutim, ni od toga nije bilo ništa, jer sam ubrzo shvatila da je sve to samo farsa, izmišljen svijet blještavila i glamura, šarena laž u kojoj nisam željela sudjelovati, pa mi nije bilo druge nego opet krenuti pisati se ispočetka.

Moram nastojati biti jedinstvena, moram svom iskazu dati ženstveniju notu, rekla sam, počevši dijeliti upute za mršavljenje, savjete za skidanje celulita, naputke o odabiru sunčanih naočala za savršen ljetni izgled i kopirati Žuži Jelinek, ispisujući desetke stranica praktičnih savjeta o tome kako uloviti muškarca svojih snova.

No, usprkos uloženom trudu, moji se literarni afiniteti i uzori nikad nisu činili udaljenijima. Bila sam plitka i bez umjetničke vrijednosti, cijelo se vrijeme pitajući gdje je u meni fabula, snaga opisa, gdje su rečenice slične onima velikih pisaca i gdje je atmosfera zbog koje čitatelj ne ispušta tekst iz ruku.

Koliko sam samo željela postati nalik pripovijetkama kakve ispisuju Kishon ili Alice Munro, pokušavajući istodobno biti elegantna kao Amos Oz, tragikomična kao Čehov, imaginarna kao Borges i apsurdna kao da mi je Kafka udahnuo život, ali već i samo sanjarenje o nečem takvom je krupan zalogaj, o ostalom da i ne govorim.

Zato mi je nekako bilo najlogičnije, nastojati se pronaći u lakšim formama, primjerice u trilerima, ljubićima i romanima za plažu ili bilo gdje i bilo čemu što mi usput padne na pamet. To je bila greška jer se nisam pronašla nigdje! Uspjela sam postići samo to da sam na koncu nalikovala ogromnoj, bezglavoj mješavini svega i svačega. Tako sam u isto vrijeme bila i ljubavno-lirična i dramatična, pa onda malo lepršavo-romantična, čak sarkastična, zatim sam nastojala biti obiteljska kuharica, bavila se izvanzemalcima i hrvatskom poviješću, a nakon toga solila pamet savjetima za dugovječnost i potenciju, da bih u nekom trenutku upala u duboku spisateljsku krizu i ostavši bez trunke inspiracije, protrčala kroz duhovnost te završila kao priručnik o samopomoći.

Tek tada sam shvatila pravo značenje one davno pročitane rečenice: *Život nije čista forma, u najmanju je ruku krajnje mješoviti žanr*.^[1]

Eto, takva sam ja bila. Krajnje mješovita! Ali, kakav je to život? Nikakav!

Nakon svega, kada sam se jednog jutra pogledala u ogledalo, imala sam već više od osam stotina stranica i najradije bih se ubila, izbrisala ili odmah utopila u zahodskoj školjci.

Ne znam u koju me se književnu vrstu ili rod moglo ugurati, ali kratka priča sigurno nisam bila.

Ako sam se nekoć i željela ponuditi izdavačkim kućama, odabravši pseudonim *Felipe-Domingo Gómez*, i autoironično se nazvavši *Kako postati sto posto zadovoljan svojim životom?*, sada su se ti i takvi planovi činili kao daleka prošlost.

Sve dok jednog dana, kotrljajući se ulicom – jer zbog debljine nisam mogla više ni hodati – ne naletjeh na onog ludog Vrbnjaka iz čije sam glave zimus pobjegla.

– Više nisi zaboravljena ideja od dva retka. Postala si prava knjižurina, a? – cerekao se prepoznavši me.

Nisam odgovorila. Šutjela sam dok je on kružio oko mene kao mačak oko vruće kaše.

– Nisi loša, imaš glavu i rep, stručno si se izvela, ali, bez ljutnje, mislim da bih te ja ipak bolje napisao. No nisi mi dozvolila. Samo tako nestati, mislim, to nije bilo u redu od tebe.

– A što sam trebala? Čekati da me se sjetiš? Dokle?

– Sjetio bih te se, prije ili kasnije.

- Možda. A možda i ne bi.

- I? Što dalje smjeraš? - pitao me pogledavajući na sat. Žurio se kod psihijatra, imao je zakazan termin.

- Nemam pojma - priznah.

- Gle, mogao bih te nekako pokušati ugurati u zbirku, ali si predebela. Moraš hitno smršaviti!

- Smršaviti?

- Da. Ne brini, ja ću ti pomoći u tome.

- Nema potrebe. Pazi sad! - uzviknula sam i trenutno počela mršavjeti. U rekordnom sam roku, pomoću tipke *Delete*, uspjela sa svog zaprepašćujućeg obujma pasti na samo pet stranica teksta, postati pripovijest koju upravo čitate.

- Odlično. Primljena si! - rekao je Vrbnjak vidno zadivljen mojim postignućem.

Dragi moji, kakav je to osjećaj bio!

Od lakoće sam poletjela i ponosno uletjevši u zbirku, uvidjela da mi se u njoj niti najmanje ne dopada.

Jer unutra se već naguravalo dvanaest pripovijedaka, što kraćih, što dužih, a sada još i ja, kao trinaesto prase.

Živcirale su me barem koliko i ja njih. Bile su mi zavidne na liniji i na tome što sam tako svoja, *tako drukčija*. Kakav je osjećaj *ne imati autora*, pitale su.

- Imam ga, kako ga ne bih imala? Imam sebe! Zar vi jadne guske u magli mislite da je autor taj koji odabire priču? E pa nije! Priča odabire njega. Ja sam oduvijek to znala. Zato i jesam odabrala sebe - rekla sam dodavši da bih ponovno učinila isto. Rodila se iz duhanskog dima i otišla u potragu za svojim snom.

Naravno, nisu razumjele o čemu govorim.

U neko doba počele su kružiti glasine kako od knjige neće biti ništa, jer je Vrbnjak novce predviđene za tisak dao za kurve i piće.

Jedini pozitivan pomak bio je što se početkom proljeća napokon zaposlio. Dobio je posao noćnog čuvara u mrtvačnici.

Njemu je, čini se, krenulo, ali ne i nama pripovijetkama. Kako su dani prolazili, situacija unutar zbirke postajala je sve napetija. Najgore od svega bile su te neprestane svađe oko naslova. Koliko je tu samo ega bilo! Svaka od pripovijedaka htjela je da se zbirka zove baš po njoj, a Vrbnjaka, koji je u međuvremenu posve odustao od pisanja, nisu ni pitale za mišljenje. Kao da ih nije on izmislio! Kao da sve do jedne nisu proizvod njegove mašte. One i svi ti anonimni kupci, lopovi, transvestiti, energetski vampiri, stari mobiteli, probavne smetnje, seljački prosvjedi, krumpir, zečje rupe, komarci, pingvini, psi, žabe, sveprisutno raslojavanje i neprestana kuknjava koja je dopirala dok su se natjeravale njegovom nakrivljenom glavom.

U nekom mi je trenutku prekipjelo.

- E sad je dosta! - viknula sam. - Samo nek' čujem još riječ i sve letite van!

Zanijemile su gledajući me prestrašeno.

- Glasat ćemo za ime zbirke! - rekoh slušajući prijedloge od kojih ni jedan nije ništa vrijedio.

- Zašto ne ostavimo čitateljima da sami odluče kako će se zbirka zvati? Na njima je da je kupe, a poslije neka je svatko nazove kako hoće! - upitala sam, ali je to izazvalo novu lavinu neslaganja.

Nakon žučne rasprave napokon je izglasano da se zbirka nazove *ABECEDA nestajanja* u čast pogovoru kojeg je navodno trebala imati, ali su sva slova tajanstveno nestala prije no što ga je Vrbnjak uopće počeo pisati.

- Vidite li što se događa? Dok se vi ovdje svađate slova nestaju! I ćirilica i latinica! Nestaju jer više nema potrebe za njima! To je kraj pismenosti, to je zavjera nepismenih elemenata uperena protiv opstojnosti pisane riječi. Ova knjiga je na izdisaju. Ni rodila se nije, a već umire. Ali nećemo to dozvoliti! A-be-ce-da, još se ne da! Za mnom! - viknula sam i zauzevši mjesto na čelu kolone, pvela pripovijetke u bespoštednu borbu, trnovitim putem prema objavljivanju, čitalačkoj publici i literarnoj slobodi.

I eto nas tu pred vama. Ali s obzirom na cjelokupnu situaciju, nije poznato hoćemo li i koliko ćemo ostati. Zato požurite i pročitajte nas prije no što nestanemo i prije no što nas svih zajedno: Vrbnjaka, knjigu i vas koji je čitate - pojede noć.

[1] Antal Szerb, *Putnik i mjesečina*

MAĐIONIČAREV ZEC

Nisu nam poznate sve pojedinosti ovog neobičnog događaja koji je izazvao veliko zanimanje iluzionističko-mađioničarskih krugova i u svakom bi ih slučaju bilo zanimljivo saznati, no kako je to malo vjerojatno, neka nam znatiželju barem donekle utaži ovaj sažetak.

Zoltán Kolar, porijeklom iz Haršanja, malog mjesta usred baranjske ravnice, još je od sredine sedamdesetih nastupao kao mađioničar. Poznatijem pod umjetničkim imenom Magic Zoltán, tih mu je godina, po vlastitim riječima, *išlo prilično dobro*. Sada, već zaboravljen i publici nezanimljiv sa svojim predvidljivim i odavno nepromijenjenim repertoarom, od svoga posla nije zarađivao više gotovo ništa. Umoran, sklon piću i kivan na mlađe, uspješnije kolege, vremenom je postao i krajnje nezainteresiran učiniti svoj nastup bar donekle atraktivnijim, naučiti ponešto novo iz svijeta magije i iluzije, neki novi trik, jer učenje je njemu oduvijek bilo mrsko, a i teško je starog konja učiti novim trikovima. Imao je zeca čije je ime bilo Jujo, inteligentno stvorenje snažne volje i velike želje za znanjem, bijeloga zeku koji je, gle čuda, odlučio naučiti čitati. I počeo je naš Jujo tako, svakog dana iz svog kaveza, virkati u slova, dok je Magični Zoltán s poderanim čarapama na nogama i novinama u rukama, ležao ispružen na dotrajalu kauču, u kutu sobe jeftinog pansiona na Jadranskoj obali. Jutra su se lijeno razvlačila uskim kalama, večeri su bile slabo plaćeni nastupi na terasi hotela, mirisi miješanog mesa, pogledi pijanih turista i zvuci šlagera mađioničareve mladosti. Poslijepodneva su se izmjenjivala u svojoj sparnoj rutini. Ponekad bi Kolaru u posjet došla Marika, bivša cirkuska umjetnica na trapezu. Sjeli bi za rasklimani stol, otvorili bocu vina i malo se pohvatali u znak sjećanja na neka davno prohujala, bolja vremena, a poslije se, što zbog ljubomore, a što zbog pića i samo njima znanih razloga, redovito posvađali. Na to bi u sobu uletio gazda prijeteći da će ih izbaciti, i njih i zeca, ukoliko nastave raditi probleme, ali se na koncu uvijek smirio kad bi i njega ponudili čašicom. I ništa se drugo nije događalo tu, u sobi punoj nereda, mađioničarskih potreština i požutjelih slika, jedino što je, strižući ušima i trepćući očima, iz dana u dan, Jujo sve bolje sricao slova i spajao riječi u rečenice. A kako je napredovao u svom učenju, tako mu se sve manje dopadalo to što po stranicama novina piše. Kao da već i svojih briga nema dovoljno, sad se još počeo bojati i tuće veličine oraha, povećanja cijena broskog prijevoza i mogućnosti gubljenja hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta u Europskoj uniji. Iako ni orahe ni tuču u svojim uzničkim danima nikad nije vidio, a ni za brodove nije znao što bi mogli biti, ovo s izgubljenim identitetom je svakako razumio. Jer nitko se ne voli izgubiti, svaki zec s

imalo soli u glavi strahuje od toga, a mađioničarev pogotovo. Tako izgubljenog mađioničarevog zeca mogu snaći samo nevolje jer nikad ne zna gdje će završiti. U mračnom šeširu, kutiji s ogledalima, rukavu, vreći punoj rekvizita ili – što već nema nikakve veze s iluzionizmom – u loncu! Uz povrće i začine, kao osnovni sastojak gulaša! Čitao je Jujo, tužno misleći ne bi li bilo bolje da se rodio kao uskrсни zec? Ili u Kini, kao kineski plišani zec? Ili još bolje kao zec od žada? Ne, najbolje bi bilo da se rodio kao Duracell zec, ovaj s reklame! To bi bilo krasno. Što mu zečji Bog takvu sudbinu nije namijenio? Da se rodi kao Duracell zec pa da uvijek punih baterija trči šumom, jede svjež travu, zaljubi se u kakvu zgodnu zečicu i živi slobodno, ne bojeći se tuče veličine oraha, cijena broskog prijevoza, izgubljenog nacionalnog identiteta i pijanog, gladnog mađioničara, ne strepeći od toga što mu sljedeća predstava može donijeti.

Onda, jednog poslijepodneva, nakon što je začuo glasno hrkanje Magičnog Zoltána, Jujo pročita nešto što će ga ohrabriti i pokazati mu put prema slobodi, novinski članak o nestajanju. *Nestaju ljudi... nestaju šume... nestaju pčele i glečeri... radna mjesta, dokazi, kile, proširene vene... zauvijek nestaju sjećanja i problemi...* tako je nekako pisalo, ali nije uspio saznati gdje to i kako nestaju jer je ventilator otpuhao stranicu s mađioničareva trbuha i slova su se uskovitlala izletjevši kroz prozor. Razmišljajući poslije o pročitanom, pretpostavio je da takvo nestajanje sigurno ima mnogo zajedničkog s onim što Magični Zoltán izvodi u svojoj predstavi. Primjerice, kad novčić ili crveni rupčić nestane i poslije se pojavi u džepu nekog iz gledališta ili na nekom drugom neobičnom mjestu. Jer što je zapravo nestajanje? Ništa. Obična varka. Svaki mađioničarev zec zna da je to samo obmana, privid, iluzija, kao uostalom i cijeli život ili kao ova bezvezna i svima već dosadna predstava.

Pa kad je tako, odlučio je uzeti sudbinu u svoje zečje šape i nestati, a poslije se umjesto u šeširu pojaviti u šumi ili možda u toj Kini, daleko od propalog mađioničara i nezainteresirane publike.

Nestati, ali ne na par trenutaka, već jednom za svagda. Zauvijek. Ako to mogu sjećanja i problemi, zašto ne bi mogao i on?

Tako se sljedećih mjeseci u potpunosti posvetio izučavanju tog trika, te čarolije nad čarolijama, kraljice svih opsjena – apsolutnog nestajanja.

Iako se činilo kako je Magični Zoltán i dalje gospodar iluzije, onaj koji izvodi predstavu, a Jujo tek rekvizit, bijeli Zoltánov pomoćnik, nemoćno stvorenje bez vlastite volje kojem preostaje jedino čekati trenutak kad će biti izvučen iz šešira, njihove su se uloge polako ali

sigurno mijenjale. Mađioničareva je moć slabila, ali ipak nije prestajao mahati svojim čarobnim štapićem i rasipati čudotvorni prah, potpuno nesvjestan činjenice da više ne vlada situacijom i ne primjećujući kako iz predstave u predstavu sve više postaje samo oruđe, instrument kojim će zeko doći do svoga cilja.

Krajem ljeta, s prvim kišama, već je Jujo toliko napredovao u ovoj svojoj, možemo slobodno reći, nadnaravnoj vještini, da je jedne večeri, dok je Magični Zoltán nastupao pred klincima na rođendanskoj zabavi, jednostavno nestao u zečjoj rupi koja se, prema riječima prisutnih, za trenutak materijalizirala i još brže rasplinula, ondje, iznad torte sa zapaljenim svjećicama, u zraku između šarenih balona i ukrasnih traka.

Dječurlija je plakala, roditelji ostali zatečeni, a Magični Zoltán, ne shvaćajući što je pošlo po zlu, svim se je silama trudio izvući ga iz šešira, iz rukava i iz vreće, ali uzalud.

Od bijelog zeke ni traga ni glasa.

Gdje je završio, ne zna se, jer kao što rekoh, nisu nam poznate sve pojedinosti cijeloga događaja, ali prilično je sigurno kako se domogao slobode, one zelene šume o kojoj je sanjao i svoje zečice.

Sigurno je i to kako se putem prema svom cilju nije izgubio, što nadajmo se, nećemo ni mi koji nismo imali hrabrosti slijediti ga, mi koji smo ostali u ovoj zatupljujućoj dimenziji, pasivni promatrači nespremni pokrenuti se i napustiti predstavu u kojoj nam već odavno puno toga nije jasno.

A što je dalje bilo s Magičnim Zoltánom?

Nakon Jujinog misterioznog nestanka vratilo mu se povjerenje u magiju. Nastavio je vježbati, trudeći se vjerovati u ono čime se bavi, no trik u čije je skriveno značenje i tehniku izvođenja uzalud pokušao proniknuti, magnum opus *svoje* karijere, više nikad nije uspio ponoviti.

Ipak, kažu da i dalje nastupa.

ANOSMIJA

Odlučan više se ne zabrinjavati Dnevnikom i ostalim informativnim sapunicama, ovih sam se dana, radije nego *unutarnjopolitičkim* problemima Lijepe Naše, počeo baviti sobom i svojim unutarnjim i vanjskim problemima. Upisao sam tečaj meditacije i kupio knjigu *Kako postati sto posto zadovoljan svojim životom?* autora *Felipe-Domingo Gómeza*. Od meditacije, nažalost, nije bilo ništa, jer me ukočilo u lotus pozi, ali s čitanjem knjige nastavljam. Prolazim lekcije, vodim zabilješke, crtam grafikone dnevnih uspjeha i neuspjeha, a tijekom vikenda sam pristupio i rješavanju testa *Život u postocima* sa sedamdeset i treće stranice.

Nakon što sam u tablicu unio sve tražene podatke: prehrambene navike, stanje na tekućem, genetsko naslijeđe, atmosferu na radnom mjestu, razinu samopoštovanja, pokretljivost spermatozoida, pH vrijednost sapuna, broj slojeva toaletnog papira kojeg koristim, na ljestvici od jedan do deset zaokružio odnos sa susjedima i rođacima, onda sve to lijepo zbrojio i na koncu podijelio s koeficijentom sreće kojeg se dobije po *Gómezovoj* formuli navedenoj pri dnu stranice, rezultat je ispao polovičan. To jest, ispalo je da ja živim polovično ili da, u postocima govoreći, moj život iznosi pedeset posto. U svim pogledima!

Moram reći kako me je to baš neugodno iznenadilo. Znam, moj je život daleko od savršenog, ali ipak nisam očekivao toliko mizeran rezultat. Uvjeren kako se potkrala greška u unosu, ponovio sam izračun i opet je ispalo pedeset posto.

Ali, što se ja čudim, rekoh sebi. Dokaza za to kako se meni sve u životu vrti oko te nesretne brojke je koliko hoćeš. Od kad znam za sebe to je tako. Ja stvarno predstavljam pravi primjer onoga što *Felipe-Domingo Gómez* naziva *čovjek-polovnjak*! Pedeset posto uspijem, pedeset ne, do pedeset nekako, od pedeset nikako, do pola jesam, od pola nisam, sve što radim i čime se bavim, sve u što se upuštam i o čemu razmišljam, svi moji interesi i postupci, moja garderoba i međuljudski odnosi, moj ljubavni život i potrošačke navike, sve je to upola i nedorečeno, sve je to pedeset posto.

Evo, ja čak i dišem polovično.

Uzdahnuo sam i glasno šmrčnuvši odložio knjigu, posvetio se ispuhivanju nosa, ritualu kojega ove beskrajne zime izvodim u prosjeku barem jednom svake minute. Dohvatio sam rupčić i stao puhati u njega kao kakav jazz saksofonist. Rezultat se, razumljivo, opet pokazao polovičnim – jedna se nosnica odčepila, druga nije.

Dišem, a u stvari ne dišem, rekoh sebi analizirajući sadržaj rupčića. Dišem koliko mi to Njegovo Veličanstvo nos dozvoljava.

Pedeset posto i to je to. Uzmi il' ostavi!

Ali to s mojim disanjem je već druga priča i nema veze s ranije spomenutim testom, jer moj nos, kao takav, nema veze ni s čim, a ponajmanje s postocima sreće. Jednostavno nema. Ali čekaj malo! Nije naveden u tablicama, ali u izračunima života, prosjek sreće sigurno uvelike i o njemu ovisi. Jer nema prave sreće bez kvalitetnog i pouzdanog nosa ili, drugim riječima, kad ti obje rupe u životu nisu prohodne teško možeš biti, kako to *Gómez* veli, *stotinu i deset posto zadovoljan onim što vidiš kad se ujutro pogledaš u ogledalo*.

Premda smatram kako je u mom slučaju i bolje što nije uključen u izračun, jer se ne usuđujem ni pomisliti na kako bi mi niske grane prosjek života pao kad bi uz sve parametre koji su već u tablicama, u njih bio uvršten još i stupanj začepljenja nosa.

Bilo kako bilo, vratio sam se knjizi pokušavajući po treći put riješiti test, ali nos više nije imao strpljenja za to. Revoltiran time što njega nitko ništa ne pita, ostajao je tvrdoglavo začepljen i odbio svaku daljnju suradnju.

Najradije bih ga poslao dovraga, ali kako? Ipak je on neotuđiv dio moga lica i moga bića, važan element moga osobnoga identiteta. Dobro zna da ovisim o njemu pa to iskorištava. Svim se silama trudi izgledati još veći iz profila, sabotira sva moja zavodnička nastojanja, curi, svira, provocira, ponaša se prema meni kao prema zadnjoj krpi na svijetu. Najnoviji bezobrazluk kojim me u posljednje vrijeme tlači je što mi i njuh kasni, da se tako izrazim. Što god pomirišem, ugodno ili neugodno, ništa ne osjećam. Tek eventualno poslije par sekundi počinjem osjećati miris. Ponekad se čak ne radi o sekundama, već o minutama. Neću reći satima. Njuh mi funkcionira po principu Hrvatskih željeznica. Kasni. Odgađao sam otići liječniku – nikako ih ne volim – i radije sam isprobao sve moguće narodne ljekarije, ali bez uspjeha.

Zapravo, nisam se ja toliko ni zamarao time što nemam njuh – jer tko uopće u ova stresna vremena ima vremena i volje razmišljati o takvim sitnicama – dok se susjedu nije začepila septička jama. Sreli smo se u dućanu i on se odmah počeo ispričavati, objašnjavati kako će mu je sutra isprazniti, a ja mu rekoh: – O čemu pričate, susjed? Što će vam isprazniti? Što smrdi? – jer meni stvarno ništa nije smrdjelo. Čak sam otvorio i prozor. Doduše, nešto je zasmrdjelo kad sam počeo gledati Dnevnik, potpuno smetnuvši s uma da više ne gledam TV.

Voditelj je najavio prilog iz Sabora i trenutno se osjetio nesnosan smrad – a sad, je li dopirao iz susjedove septičke ili iz TV prijemnika, to ne smijem reći.

Nije mi preostalo ništa drugo nego odmah zatvoriti prozor i ugasiti vražju spravu.

Moj je susjed u pravu. Kad čovjek malo razmisli, ponekad je stvarno bolje nemati njuh. Barem što se određenih stvari tiče.

Jedino mi to prilikom kuhanja smeta. Ženu nemam, cura me ostavila, što ću, kuham si sam. Kako skuham, tako jedem. Bljutavo, slano, ništa ne osjećam. Zujim po kuhinji kao muha bez glave. Tako trapav, prošle nedjelje, spremajući večeru slučajno sam prosuo cijeli paketić papra i logično, očekivao pravi festival kihanja. Ali ništa! Ni jednom da bih kihnuo. I već sam gotovo zaboravio na cijeli slučaj, ali moj nos, zlopamtilo, nije. Sakrio je papar u nekoj svojoj šupljini i samo čekao kad će mi ga smjestiti. Poslije, a već je bilo oko jedanaest uvečer, kad me ulovilo, cijelu noć nisam oka sklopio.

Ujutro sam zvao na posao, javio da ne mogu doći i otišao u ambulantu, ali se ispostavilo kako dežurna liječnica ne zna mnogo o nosovima.

- Ali moj poznanik otorinolaringolog zna, on je stručnjak za nosove – zacvrkutala je i nazvala ga, zamolila da me primi preko reda jer *kišem kao navijen*. A taj njen *stručnjak za nosove* se složio, ali me ipak ostavio čekati satima u čekaonici, izloženoga prijekornim pogledima prisutnih. Konačno, kad je svima već bilo dosta mene i moje nazalne agresije, pristupila mi je medicinska sestra – zgodna plavuša, izgledala je kao Helga, Herr Flickova pomoćnica iz serije *'Allo 'Allo* – i rekla: – Doktor će vas primiti. Za mnom!

- Jawohl! – odvratih kroz suze i krenuh za njom. A u ordinaciji, od pogleda na sve te silne instrumente za pregled nosne šupljine, tlo mi se pod nogama izmaklo. Doktor, *stručnjak za nosove* kojem je nedostajao još samo crni gestapovski kožni mantil, me posjeo na stolicu, uperio svjetlo u oči i gurnuo mi u nosnice nekakvu cijev, u tren izveo endoskopski pregled, što, moram reći, nije bilo ni najmanje ugodno. Na koncu me kvrcnuo prstom između očiju rekavši pomalo razočarano:

- Ja tu ništa ne vidim! Mislio sam da unutra imate kakvo strano tijelo, ali nemate – kao da je očekivao da će unutar mojih nosnih struktura naći Bog zna što zanimljivog.

- Devijacija septuma, upala sinusa, sve to ima veze – značajno me pogledao rekavši kako mi njuh kasni jer *molekule mirisa ostanu na sluzokoži i budu apsorbirane tek poslije određenog*

vremena. Tako je to meni, laiku, objasnio i prepisao mi kapi, preporučio inhalaciju i, ako se stanje ne popravi, CT i naravno, ono čega sam se i pribojavao – operaciju!

Operaciju? Ni u ludilu! Nećeš mene pod nož dobiti, pomislih bježeći iz ordinacije nosom bez obzira i kao za inat, baš ispred ulaza naletim na Lasića, kolegu iz kancelarije. A Lasić, onako pun sebe, odmah mi predstavi svoju punicu, objasnivši kako ju je dopratio na *specijalistički pregled da se utvrdi na što je alergična*. On je nju dopratio, molit ću fino! I tako smo tu stajali Lasić, njegov ego, njegova punica i ja koji pomislih: *Jadna žena. Alergiju može imati jedino na tebe, Lasiću, jer tko god je u tvojoj blizini odmah dobije alergiju*, ali nisam ništa rekao, samo sam glasno kihnuo.

Punica se prestrašila, a Lasić me prostrijelio pogledom i već istog poslijepodneva rastrubio po uredu kako me surla ne sluša.

Alergičan sam. Alergičan na Lasića, na pedeset posto, na kolege, na svoj posao, najradije bih dao otkaz. Sjedim tamo u kutu, jedino mi se nos od hrpe registratora vidi, kasnim s izvršenjem planova, mijenjam rupčiće i samo gledam kad će šef kući, pa da mogu i ja.

Jer kod kuće mi je najbolje. Unutar svoja četiri zida. Čitam *Gómeza*, stavljam kapi, inhaliram morskom solju, kamilicom i kaduljom i čekam proljeće, čekam rast postotaka sreće, čekam dok vani, iza prozorskog stakla, sumrak pali svjetla grada i ulica tone u još jednu, samotnu i hladnu noć,

I tako mi život prolazi.

Prehladen, kronično začepljen, infektivan, bakterijski pedesetpostotan, kakav već da jest.

* * *

Čitajući tako *Gómeza* dođem na poglavlje o druženju s ljudima.

Čovjek je društvena životinja, piše. *Društvena životinja?* To se na mene ne odnosi, mislim, potreba za socijalnom interakcijom s ostalim sisavcima u mene je svedena na minimum.

Formula sreće je u druženju s dragim ljudima, ljudima od kojih dobivamo inspiraciju ... veli dalje. Jednostavno i logično, ali u mom slučaju opet neizvedivo jer ključni element formule *dragi ljudi* gotovo je u potpunosti nestao iz mog života. Ostali su samo oni koje teško mogu

svrstati u kategoriju *dragih*, pojedinci od kojih dobivam jedino alergijsku reakciju.

A s takvima mi stvarno nije do druženja.

Šuti, dobro je dok imam Facebook, tješim se i svima lajkam statuse. Znam, Facebook nije stvaran svijet, nit su to pravi ljudi, to su tek virtualni profili, sve ja to znam, ali što mogu? Pokrenuti se i nazvati nekog? Koga? I da imam nekog opet nemam volje! Kao što rekoh: čekam proljeće. Čekam da se dogodi čudo. U međuvremenu se zatvaram, ne javljam, glumim nedostupnost. Strepeći kako tako zatvoren sigurno propuštam štošta zanimljiva, tonem u još mračnije raspoloženje, ali ne mičem lijenu guzicu iz fotelje.

... ljudima od kojih dobivamo inspiraciju i energiju kojom nas motiviraju za ... – čitam odjednom se sjetivši kako sam jednom lokalnom umjetniku, slikaru kojeg površno poznajem s tečaja šišanja pasa, rekao da ću večeras doći na otvorenje njegove izložbe. Ma što rekao: obećao! Valjda zbog pozivnice koju mi je tako svečano uručio jučer na tržnici, dok sam kupovao jaja kod one svadljive prodavačice. Nisam je bacio u smeće, evo, još je imam.

Akademski slikar Biser Izidor, izložba Politička svrdla.

Biser. Kakva je to majka koja može sina tako nazvati?

Otvorenje je u sedam. Za pola sata! Što ima veze kada ionako neću ići, velim i nastavljam se hrvati s *Gomezom*.

Trudim se pročitati stranicu do kraja, ali ne ide. Opet se tu pojavljuju nekakvi postoci i grafikoni, proračuni sreće i života. Čemu toliko brojeva, ne bi li život trebalo živjeti, a ne izračunavati?

Ne znam ja što bi trebalo sa životom, mislim i uzimam pozivnicu. Baš je ružna, tako kričavo ružičasta s crvenim, spiralnim slovima izgleda baš kao pozivnica za pederski bal. Od jednog slikara čovjek bi ipak očekivao malo više smisla za dizajn.

Premećem je po rukama, razmišljam, idem, ne idem, hoću, neću, ma kojeg ću vruga na toj izložbi kad me slikarstvo uopće ne zanima? Idem? Ma jok, pa nisam lud, uostalom, tko bi išao po ovakvom vremenu?

Ali obećao sam!

No dobro kad je tako. Onda možda i odem?

I za minutu već sam spreman, obučen u svoju najbolju kombinaciju zeleno-ljubičastih hlača, kaki košulje, jakne boje pijeska i s novim, upečatljivim cipelama na nogama.

Zatvaram vrata, silazim stubištem, izlazim na ulicu, mračnu i turobnu. Oblaci samo što se ne odlijepe s neba, tmasti, neprozirni, teški, kao da se nadmeću između sebe koji će biti glomazniji i ružniji. Podsjećaju na velike mokre čarape što vise s nebesa. Hodam, nastojeći se prisjetiti *Gómezovih* riječi i ostati u sadašnjem trenutku ma kakav da jest – hladan i ljigav, težak, depresivan – hodam, trudeći se sakupiti vedrinu i optimizam, pronaći rupe u tom sivilu, gledati s pozitivne strane, jer iza kiše uvijek zasja sunce. Stvar je u percepciji, u umu, uvjeravam se. Kako gledaš na svijet, tako ti se svijet vraća. Trudim se, tražim u sebi razloge za optimizam, tražim ih između koraka, između oblaka, i gle čuda, djeluje, nailazim na tračak unutarnjeg veselja i moj hod postaje odlučniji, privlačim pozitivnu energiju, nebesko sivilo više ne može nauditi miru u meni, punim se srećom, doista, stvar je u percepciji ili kako je Goethe rekao: *vedrom se i svijet čini vedrim*, i ja kao na krilima vjetra hodam uspravno više ne gledajući kuda ni kako, te tako zadovoljan sobom i svojim novim cipelama koje me uopće nisu našuljale, već sljedećeg trena, prolazeći parkom uz rub šljunčane staze, ugazim u pseći drek. Eto, toliko o pozitivni. Odoše sva moja nastojanja! Situacija za paniku. Sklanjam se u žbunje pokraj paviljona i čistim cipele o travu. Ali kako biti siguran da ne smrde? U nos se, naravno, ne mogu pouzdati. Što ako se pojavim na toj izložbi, a cipele mi smrde na pseći drek?

Čistim ih još neko vrijeme i tek kad sam siguran kako je i zadnji komadić nagazne mine očišćen, nastavljam put.

Prolazim pored velikog plakata s Biser Izidorovim portretom i ulazim u galeriju misleći: *Smrdi il' ne smrdi, pitanje je sad.*

Ali čini se kako mogu biti miran jer nitko od okupljenih ne pokazuje zanimanje za mene, a još manje za moje cipele. Uviđam da baš nikoga od nazočnih ne poznajem i prožima me cjelokupna atmosfera uzaludnosti. Što ja ovdje radim? Ma koja izložba? Bolje bi bilo da sam ostao doma. Još bih se možda nekako i opustio da je atmosfera ležerna, ali ovo je brate, prava uštogljena bečka kavana. Napirlitane dame, lokalni stranački čelnici, sva gradska krema. A po zidovima Biser Izidorove slike. Može li se to uopće nazvati *slikama*? Mazarije je bolja riječ. Zar je to umjetnost? Autor je uzeo pet, šest najpoznatijih političara i lica iz društvenog života i njihove portrete ukomponirao u oblike spirala koje ih gutaju. Po prilici onako kao što na plakatu za Hitchcockovu *Vrtoglavicu* spirala proždire Jamesa Stewarta. O kakvoj je tu simbolici riječ i što nam je umjetnik želio poručiti? Kako svi tonemo u nekakvom

virtlogu, političkom viru, politikantskoj spirali? To ni Biser Izidor (ne mogu se prestati čuditi njegovom imenu) ne zna objasniti. Hodam u krug gledajući zidove, izbjegavam pogledati slike, od pogleda na njih lovi me vrtoglavica.

Otvorenje izložbe počinje. Voditeljica pozdravlja prisutne i daje riječ likovnoj kritičarki, košcatoj plavuši, koja odmah počinje o umjetniku i njegovom doprinosu umjetnosti. Stoji na improviziranoj bini u haljini koja na njoj visi kao na vješalici i tmurna izraza lica izgovara fraze i po tko zna koliko puta upotrijebljene šablonske rečenice koje ne znače ama baš ništa i ne govore ni o čemu. Ili sam možda ja jedini ovdje koji ih ne razumije?

- ...u svojim radovima on propituje... motiv koji označava njegovu stvaralačku bit je cikličan...

Umjetnik cvate, publika plješće.

- ...njegov je slikarski put obilježen biljezima pamćenja i sintezom prepoznavanja čistoće doživljaja usmjerene prema socijalnom efektu...

Sve vrijeme među uzvanicima tiho klizi konobar u livreji i s pladnjem punim pića. Dočepavši se čaše vina, zauzimam mjesto u kutu naslonjen na zid pokraj neke djevojke, bucke, svijetle puti, obučene u haljinu u stilu pedesetih s ukrasnom mašnom. Sigurno je i ova kakva kritičarka, mislim izučavajući je. Ili umjetnica? Umjetnica s ponekom kilom viška.

Otpijam gutljaj primjećujući da mi bucka svojim ispitivačkim očima izučava cipele.

Oh, znači, ipak smrde! Smrde nego što, zbog čega bi inače tako buljila u njih?

Diskretno se udaljavam i dočepavši se hodnika uspinjem stubištem, ulazim u dvoranu u kojoj je postavljena izložba nekakvih starih tanjura i ostalog kuhinjskog posuđa. Glumeći kako me zanimaju izlošci, tarem cipele o skupocjeni sag te se vraćam na isto mjesto, usput otevši konobaru novu čašu vina.

Bucka me osmotri najkraćim mogućim pogledom, a onda joj se oči opet zaustave na mojim cipelama.

Jebemu sve ako je ova normalna, nemoguće je da više smrde, mislim očajan zbog svega.

- .. intenzivnost kolorita koji čini njegov slikarski put n-e-n-a-m-e-t-lj-i-v-i-m... - posebno naglašava kritičarka važnost umjetnikove kolorističke nenametljivosti, a bucki s usana ne

silazi tajanstveni osmijeh.

Ispijam čašu do kraja i sakupivši hrabrost, nagnjem se prema njoj otvoreno je priupitavši:

- Vidim, gledate mi cipele?

- Ha? - odvrća ne pokazujući ni najmanju namjeru pomaknuti pogleda.

- Pitam za cipele. Je li nešto sumnjivo u vezi s njima?

- Cipele? Nemam pojma za tvoje cipele, gledam ti u nos! - laže, to je barem više nego očigledno.

- Ne bih rekao da je tako. Buljiš mi u cipele, pa me zanima...

- Brate, al' si dosadan, gledam ti u nos! Cijedi ti iz njega i kaplje na cipele, ako baš hoćeš znati - napokon se udostoji pogledati me.

- Ajoj! - trzam kao opržen u potrazi za rupčićem, ali naravno, nemam ga.

- Dolaziš nespreman a? Izvoli, posluži se - kaže nudeći me papirnatom maramicom.

- Hvala. Evo, ne cijedi se više.

- Moš' mislit kako ne cijedi! Ali meni se ne moraš ispričavat. I ja imam takvih problema. Ponekad se baš osjećam kao da mi je netko ovdje gore uvukao mokru spužvu - veli i nagnje glavu pokazujući prema nosu, prćastom i smještenom na crnom kosom uokvirenom licu.

- Spasila si me.

- Bravo ja! Jedan nula za mene.

- A ja mislio kako mi cipele smrde.

- To ne bih znala. Imam anosmiju, ne osjećam mirise.

- Tako se to zove?

- Tako. Al' mogu ti posuditi dezić da si ih napirlitaš ako misliš da ti smrde - veli.

- Dezić?

- Stvarno si čudan. Dezodorans – smije se.
- Nema potrebe. Ionako ne osjećam mirise.
- Znam! Odmah sam te prepoznala. Prepoznajem takve – klima važna izraza lica.
- Ma nemoj? Zar se to vidi?
- Jasno da se vidi. Kako se ne bi vidjelo? Vidi se s Mjeseca! Pogledaj samo kako si se obukao! Obući kombinaciju ovakvih hlača i jakne? Eeej brale! To odaje da nemaš njuh za usklađivanje boja. Gori si po tom pitanju i od Biser Izidora. Ti kao da si ispao iz jedne od njegovih crtarija. Izgledaš kao pozivnica za izložbu. Očigledno nemaš nos za boje. Jesi li i daltonist možda?
- Ne, nisam...
- Jesi siguran? Meni baš izgledaš daltonistički. Nego, znaš što? Zapalila bih cigaru, a ti budi dobar pa skoči do onog krelca u fraku i donesi nam po par čaša vina, da možemo nastaviti diskusiju vani.

Nije mi se posebno diskutiralo, ali me podmitila s još jednom maramicom. Izašli smo i stali pokraj ulaza. U trenutku dok je palila cigaretu, počela je lijevati kiša, a budući da je željela dovršiti svoje *izlaganje o kromatsko-nazalnim povezanostima*, potrčali smo do obližnjeg kafića i smjestili se za stol u kutu. Pričala je bez zaustavljanja, a ja šutio kao zaliven jer nisam znao što reći – čemu trošiti riječi, sve mi je bilo jasno: mala je luda k'o noć! Luda i ima fetiš na nosove. Petak uvečer, a ja u društvu luđakinje koja zna sve o nosovima, apsolutno sve o njihovoj anatomske građi i tipovima: *prćastim*, orlovskim, grčkim, rimskim, egipatskim, mesnatim, kokainskim; o karakteristikama i osobnosti vlasnika koji iza tih oblika stoje, o seksualnim navikama i astrološkoj simbolici dotičnog organa, o sluznici i finim dlačicama, septumu, sve, baš sve o nosovima.

Zna više i od onog Herr Flicka, doktora, *stručnjaka za nosove*.

Sto ljudi sto nosova, mislio sam odsutno slušajući o ritualima kopanja, brisanja, ispuhivanja, šmrcaja, dobivanja po istom, o raznim nosatim stvorovima i božanskim nosovima Južne Amerike i Oceanije, slušao tako i htio pobjeći navrat-nanos, ali me pelinkovac počeo uspavljivati. Zato sam samo nemoćno zurio u nju i u nekom trenutku počeo zamišljati kako bi izgledala gola. Ne znam mnogo o buckama i iskreno govoreći nemam mnogo iskustva sa suprotnim spolom, ali gledajući je tako u toj haljini s mašnom sve me više podsjećala na

veliku, lijepo upakiranu čokoladnu kuglicu.

Poslije treće ture mi je odala kako je članica jedne super tajne animističke sekte koja vjeruje da se naša kozmička duša sakriva u nosu i ponekad, kad nitko ne gleda, proviruje van. Glavni u toj sekti je izvjesni Gajendra Brahamsarup Singh, Indijac iz Punjaba, trenutno student na Poljoprivrednom fakultetu u Banja Luci.

- Još nisam vidjela da nekom tako curi nos. On je moj idol! - rekla je i iz torbice izvadila uokvirenu fotografiju nosonje s turbanom koji je žmirkao u kameru.

- Mi ljudi bez osjeta mirisa moramo se držati zajedno - poljubila je fotografiju i vrativši je u torbicu, upitala: - Znači, doći ćeš na naše sljedeće okupljanje?

Kimnuh glavom jer mi se prispavalo, što je protumačila kao znak pristanka, ali nema veze, jer ja bih ionako već na sve pristao.

- Odlično! Imamo akciju *Dovedi novog člana i sakupi dodatne bodove* - razveselila se i ulovila me za palac na ruci počevši ga analizirati. - Jesi li znao da se jedino po nosu i palčevima vidi kakav penis muškarac ima? Nisi? Uvjerena sam da bi nas dvoje mogli postići fino jedinstvo, prije svega jasno, tu mislim na kromatsko-nazalnu razinu - rekla je bez imalo okolišanja.

Ja sam se, naravno, složio i s tom mogućnošću.

Onda me je još malo držala za palac i grafikon mog postotka sreće iznenada je počeo rasti. Dopršili smo piće i otišli u njen stan na drugom kraju grada.

Kad smo stigli, skuhala je vino i iz hladnjaka izvadila komad torte. Nakon što smo je smazali, dala se u potragu za *nečim romantičnim*.

- Volim ovaj CD - rekla je.

Nisam imao ništa protiv njenog glazbenog odabira; nisam imao ništa protiv ničega te je uskoro na podu ostala njena odbačena haljina i moja nemoguća kombinacija hlača i majice, moje upečatljive cipele i naši su se nosovi spojili dok smo osluškivali kako kiša u svom ludom ritmu udara o stakla stropnih prozora, nadglasavajući nježne jecaje violine.

I eto nas sada ovdje. Ležimo zagrljeni u polutamnoj sobi, osluškujem njeno sve ravnomjernije disanje i osjećam se odlično. Je li to zbog nosa? Odčepio se tijekom naše

ljubavne igre. Tek mi je sada jasno kako nema veće sreće nego opet disati punim plućima, uživati u mirisnim čarolijama cimeta i klinčića, vanilije, čokolade i parfema, kože i kose, toj jedinstvenoj kemiji ženskog bića pokraj sebe.

Mjerkam ostatak torte na tanjuru pokušavajući se sjetiti kako je ono *Felipe-Domingo Gómez* usporedio život s tortom.

Život je kao torta iz izloga, rekao je. Raznih je oblika, boja i okusa. Neki nam se sviđaju, a neki ne. Jedni vole čokoladnu, drugi preferiraju voćnu. Ponekad je slatka, ponekad kisela. Dok jedni uživaju u njoj, drugi se boje i pogledati je. A povrh svega, kao šlag i jagode, samo su dvije stvari sigurne: svima je najslađi posljednji komadić i kad napustimo slastičarnicu tanjur života iza nas uvijek ostaje prazan.

Gómez je u pravu, iako sumnjam da ću ga više čitati. Jednostavno me se nije dojmio.

Previše je u njegovoj knjizi brojeva, a kao što rekoh, život se živi, a ne izračunava.

Privijam se jače uz svoju meku, toplu bucku i još časak uživam u njenoj aromatičnoj raskoši, osjećajući kako mi san dolazi na oči.

Spavam stopostotnim snom bez snova.

SPOMENIK NEPOZNATOM KUPCU

Petnaestog dana mjeseca kolovoza, u podne, po najjačem suncu, neki je čovjek izašao iz ugodne, klimatizirane atmosfere jednog od liburnijskih supermarketa, gurajući ispred sebe kolica puna kupljenih namirnica. Ni po čemu poseban: proćelav, u dobi od šezdeset do šezdeset i pet godina, u majici s likom *Mickey Mousea* i japankama na nogama. Neodlučna koraka, kao da ni sam ne zna kud bi ni kamo, zaputio se prema parkiralištu, a onda zaustavio i iz džepa izvukao račun dobiven na blagajni. Prema iskazu očevidaca, gostiju s terase kafića smještenog odmah pokraj ulaza u supermarket, lice mu je poprimilo intenzivno plavoljubičastu boju dok je mrmļajuci sebi u bradu, gledao u ispisane brojke. I tada mu je, tu, pod vrelim liburnijskim suncem, iznenada pozlilo. Odgurnuo je kolica, pao na zemlju, isplažena jezika i očiju uprtih u vrata koja su se nećujno otvarala i zatvarala, posljednja pogleda upućena prema odjelu delikatesa, velikom izboru ukusnih salata, narezaka i sireva, prema akcijskoj ponudi četvrtkom, gotovim hladnim i toplim jelima koja on, nažalost, više neće imati prilike kušati. Kola hitne medicinske pomoći došla su za nekoliko minuta, ali našem nesretnom, ni po čemu posebnom čovjeku, više nije bilo spasa.

I cijela bi ova prića završila tek kao još jedan članak iz crne kronike – jer slučajeva smrti izazvanih zatajenjem srca uslijed velikih vrućina u kolovozu je napretek – da se u njoj nije javila velika i nerješiva misterija, pitanje na koje do dana današnjeg nitko nije pronašao odgovor: tko je bio ovaj, ni po čemu poseban, čovjek?

Kako se zvao?

To se ne zna jer kod njega nisu pronađene nikakve *isprave*, račun je podmirio u gotovini, kreditnih kartica ili drugih dokumenata koji bi mogli pomoći u njegovoj identifikaciji također nije imao, ni jedan automobil na parkiralištu nije bio njegov i povrñ svega, nitko nije prijavio nestanak nekog tko bi imalo podsjećao na njega.

Odakle je bio?

Ni to se ne zna. Nije poznato je li bio hrvatski državljani ili stranac i je li boravio u gradu kao turist ili poslovno. Ako se radilo o turistu, onda je svakako riječ o neprijavljenom, jer iz opatijskih hotela nitko nije nedostajao, svi su gosti bili na broju, čak štoviše, imali su ih i viška.

U policijskom izvješću objavljenom u novinama nekoliko dana poslije njegove smrti, stoji kako *utvrđivanje identiteta provedeno korištenjem metoda i sredstava kriminalističke tehnike i taktike te primjenom medicinskih i drugih odgovarajućih postupaka, nije dalo rezultata, te da se radi o zasad nepoznatoj osobi.*

Hoćemo li ikada saznati tko je bio taj čovjek?

Po svemu sudeći nećemo, jer ništa nije pomoglo razrješenju misterije: otisci prstiju, DNK analiza ni status zubala iz zubnih kartona. Ništa. Kontaktiran je i Interpol, no unatoč svim pokušajima, nije se došlo do saznanja o njegovom identitetu.

Ostat će tek anonimni kupac taj i taj, broj prepisan s računa kojeg je tako grčevito stiskao u šaci.

Njegova je slika objavljena u svim dnevnim novinama, stajala je zalijepljena na stupovima javne rasvjete i panoima, visjela po autobusnim i željezničkim kolodvorima, o njemu se pričalo na radiju, televiziji, tražilo ga se putem interneta, ali sve uzalud i kao da nikad nije ni postojao.

Zar nikome nije nedostajao, zar ga nitko nije tražio? Kuda se uopće zaputio s tim kolicima?

Sve su to pitanja na koja nemamo odgovor.

Žalosno, ali istinito, poslije svega, jedino što se o njemu moglo zaključiti jesu njegove potrošačke navike – ono što se dalo iščitati iz namirnica koje su ostale tu, pod vrelin liburnijskim suncem, nakon što su se kola hitne pomoći udaljila, isparila u odjecima svojih sirena. Jer ono si što kupuješ! A u njegovom je primjeru izbor kupljenog bio više nego mudar, te se nedvojbeno radilo o čovjeku koji je znao prepoznati kvalitetu. U kolicima se tako nalazilo mnoštvo proizvoda iz najatraktivnije i najjeftinije ponude bogatog asortimana supermarketa, posebno s akcija *Kupuj i uštedi*, *Super cijena* i *Gastro užitak*. Bilo je tu gumenih bombona, zobenih pahuljica, kiselih krastavaca s 18 posto popusta, pakiranje pudinga 3+1 gratis, kompot od bresaka, pralina s cijelim lješnjacima, antibakterijski sapun, pureći Cordon Bleu po cijeni od 34,99 kn, jako puno krumpira i još mnoštvo zanimljivih i pomno odabranih artikala.

Uprava supermarketa izrazila je žaljenje što se cijeli ovaj tragičan događaj zbio baš ispred vrata njihova dućana i kao znak dobre volje darovala sadržaj pokojnikove potrošačke košarice Socijalnoj samoposluzi za najsiromašnije građane. Sladoled su htjeli darovati

dječjem domu, ali se, nažalost, otopio.

Dani su prolazili, nove informacije nisu se pojavljivale. Ljeto je prošlo, turisti pobjegli, ulice su preko noći iznova osvanule raskopane, što je stara neizbježna i nezaobilazna tradicija liburnijskih cesta, tužna opatijska jesenja priča bez kraja. Lice ni po čemu posebnog nepoznatog čovjeka, zamijenjeno je novim licima, namještenim osmjesima, najboljim božićnim shoppinzima, bržim i povoljnijim tarifama. I svi bi zaboravili na njega da početkom veljače sljedeće godine umjetnička udruga *Ne, hvala!* i društvo za zaštitu potrošača *Rok uporabe* nisu javnosti predstavili svoju zajedničku inicijativu, projekt kojim se zalažu da se pokraj ulaza u supermarket, na mjestu na kojem je preminuo, postavi rad akademske kiparice Minje Golub-Dude, brončana skulptura nazvana: *Spomenik nepoznatom kupcu*.

Skulptura prikazuje stiliziran lik čovjeka koji gura potrošačka kolica, a ispod nje je pločica s ugraviranom posvetom na nekoliko jezika: *Neznanom kupcu – napokon slobodnom od terora izbora!*

U pismu upućenom javnosti, svojevrsnom obrazloženju inicijative, navodi se da, kad već postoje spomenici i biste raznim neznanim junacima, vojnicima, dezterterima, političkim zatvorenicima, pomorcima, zašto ne bi postojala i jedna nepoznatom kupcu, potrošaču? Spomenik anonimnom puniocu proračuna, neumornom pregaocu konzumerizma! Skulptura s vječnim plamenom koji se aktivira ubacivanjem kovanica od 2 ili 5 kn, po sistemu: koliko para toliko muzike, ili u ovom primjeru, koliko novaca toliko vatre! (op. a.).

Nažalost, do trenutka pisanja ovog teksta, o njihovoj inicijativi još se nisu očitovali iz mjerodavnih institucija, kao ni od strane uprave supermarketa.

Hoće li biti postavljanja spomenika, nije poznato – ali jedno je sigurno: s njim ili bez njega, mi nastavljamo gurati svoja kolica. Prolaziti kroz vrata supermarketa i kupovati. Zbog potrebe, zbog standarda, zbog društvenih normi, ono što nam je potrebno i još češće ono što nije, kupovati zato jer nam nema druge i zato jer nas još jedino to može spasiti.

A sad. ako netko i umre gurajući kolica – bože moj, što se može, i to je za ljude.

Takav je život.

Kupljen na akciji, u pola cijene!

NOVINAR

Zaposlio sam se. Pišem za lokalne novine. Nisam novinar po profesiji, ali brzo sam se uklopio u tu atmosferu žurbe, buke, telefonskih razgovora, diktata događaja i pritisaka prekratkih rokova. I inače sam takav – kao sklopka, brzo se uklapam i još brže isklapam, ili sam *on ili off*, trećeg nema. To je i urednik prvo zaključio o meni te me je već prvog dana poslao na teren, u Gornje Trupce, da *osmislim prilog* o puknuću vodovodne cijevi. Otišao sam tamo i zabilježio sve što su mi rekli: to kako cijelo prijedpodne nije bilo vode, zatim gdje je i zašto je pukla cijev, naveo da su nadležne ekipe u najkraćem roku uspjele zaustaviti daljnje istjecanje vode, pohvalio sve koji su radili na saniranju štete i završavajući članak upozorio na opasnosti koje prijete od dotrajalih cijevi. Urednik je bio zadovoljan, a posebno, jer sam, kako je rekao: *informacije do čitatelja uspio prenijeti vjerno, usput slikovito dočaravši atmosferu, a ne samo gole činjenice*; toliko zadovoljan da mi je odmah potom dodijelio zadaću da za sportsku rubriku napišem nekoliko rečenica o prvenstvu u boćanju za žene. Žene, boće – ima li što oku i srcu milije – ne trebam ni reći, i to sam stručno odradio. Zatim sam pisao o poskupljenju jaja i pelena, radio intervju s jednim koji je po zanimanju hvalisavac i izvještavao s regionalnog prvenstva u jedenju krafni. Volim raznolikost i nepredvidljivost ovog posla, sviđa mi se ta dinamičnost. Urednik uvijek napominje kako *dobar novinar na svaki novi dan gleda kao na novu priliku i izazov, kao na mogućnost da čitatelju pruži čim više aktualnih i zanimljivih informacija*. A kad smo već kod zanimljivosti i aktualnosti, jučer sam tako trebao pisati o ženi kojoj je biološki sat nenadano počeo ubrzavati, ali nije se pojavila u dogovoreno vrijeme. Ne znam je li zaboravila ili je možda taj njen poremećaj s ubrzanim satom kriv, uglavnom, čekao sam je vani na ulici smrzavajući se, i za nju u tim trenucima, u tom njenom poimanju vremena, očigledno bio već daleka prošlost. A kada je postalo jasno da neće doći, lijepo sam, kao i svaki dovtljiv profesionalac kojem je stalo do prikupljanja informacija, otišao do njene kuće – kako to već novinari rade u američkim filmovima. Zavirivao sam joj u prozore i udarao po vratima, ali nije otvarala. A ja baš i nisam tip koji odustaje kad nanjuši dobru priču! Otišao sam zato susjedima i njih malo ispitivao, mada mi oni nisu znali, a ni imali bogzna što interesantnog reći o njoj. Saznao sam tek da su joj preko noći sve haljine postale preuske, a opisali su je i kao dragu curu koja nažalost u životu uvijek naleti na pogrešne, na vjetropire koji ne zaslužuju njenu ljubav.

Uglavnom tako, svakog dana nešto novo i zanimljivo.

I već sam mislio kako ću se ja još dugo ovim poslom baviti, dok nas danas ujutro urednik nije

pozvao k sebi i odmah počeo o tome kako loše stojimo i da će biti problema oko isplate honorara, ako nam se prodaja ne poveća.

- Što najbolje prodaje novine? - pitao je gledajući nekamo u daljinu. Kako nitko nije odgovarao, ja sam se javio za riječ.

- Žutilo. 3S ili: Seks, skandal i senzacija - rekoh.

- Upravo tako Koprivnjak. Bravo! - pohvalio me je pred svima dodavši kako sad od svih očekuje da pokažemo više inicijative, više zalaganja po tom pitanju. I tako mi je radni dan započeo traženjem nečeg što bi moglo biti 3S. Ali, već oko devet mi se više ništa nije činilo dovoljno skandalozno, senzacionalno, a ni seksi, pa sam otišao do kafića nadajući se da će u smjeni biti ona konobarica koja ima dobro dupe, međutim, nije bila. Za stolom u susjednoj prostoriji, u društvu nekih sumnjivih investitora, sjedio je lokalni političar kojeg svi zovu Feldman zbog tih njegovih izbuljenih očiju i sličnosti s onim glumcem Martyjem Feldmanom. Pio sam kavu gledajući Feldmana, kad mi je odjednom proradila probava i zgrabila me inspiracija, te je iz mene izletjela *reportaža* o Ianu McCullenu, čovjeku nad kojim su usta preuzela vlast - izmislio sam mu ime, lik i djelo, da budem iskren, cijelog sam McCullena izmislio.

Ovako sam nekako sročio to zahodsko ostvarenje, tu novinarsku patku koja nažalost nikad neće biti objavljena, jer je krajem smjene neslavno završila u *Recycle Binu*, na mom, sada već bivšem desktopu.

Stvoreni smo s dva uha za slušanje i jednim ustima za govorenje, valjda zato da bismo dvostruko više slušali nego govorili. Ali što reći o Ianu McCullenu, čovjeku koji se rodio s dvama ustima i samo jednim uhom? I to ustima koja svaka za sebe, neovisno o onim drugim, rade sve što usta već i inače rade: govore, jedu, piju, pjevaju, ljube se, hrču i zvižduću. Liječnici tvrde da McCullen nije podvojena ličnost, već da su mu usta - i donja i ona gornja, koja mu se inače nalaze posred čela - ovisna o drugim centrima u mozgu, te shodno tome imaju svoju volju i svoj stav. Drugim riječima, svaka vode svoju politiku, pa se McCullen ponaša kao dvije potpuno odvojene osobe, cijelo se vrijeme nalazeći u kontradikciji sa samim sobom i svojim vlastitim „ja“. Tako primjerice jedna puše, a druga su zakleti nepušač, prva imaju žensku, a druga mušku ćud, donja vole jesti čvarke, gornja bi radije nešto slatko, jedna uče kineski, ova druga svirati klarinet, jedna zagovaraju gay brakove i eutanaziju, a druga se zalažu za prijevremene izbore. McCullenu s njima stvarno nikad nije dosadno. Istina, sve mu to predstavlja i popriličan problem, a posebno iz razloga što ima samo jedno

uho, pa ih u tom njihovom nadmudrivanju najčešće i ne čuje baš najbolje. Ispada zapravo da je najsretniji kad mu usta ne razgovaraju međusobno, kad su posvađana. Uživa u tim trenucima kratkotrajne tišine i misli svoje. Na pitanje koja od njih smatra više svojim „pravim“ ustima, i jedna i druga izjavljuju da su to upravo ona i svoju tvrdnju potkrepljuju nizom argumenata, ne prestajući s optužbama na račun onih drugih. Dotični je rođen u Irskoj gdje je u mladosti bio predmetom brojnih medicinskih istraživanja. Usprkos svom hendikepu, u zreloj se dobi dokazao kao uspješan poduzetnik. Oženjen je i otac sedmero djece.

Tu sam još štošta nadodao o McCullenu, o njegovoj obitelji, prijateljima i suradnicima, a student koji radi na obradi fotografija, poslije je u Photoshopu kreirao McCullena, *copy-paste* sistemom zalijepio Mick Jaggerove usne posred čela Tomislava Karamarka, a jedno mu je uho jednostavno izbrisao.

Kako bi cijela priča dobila poruku i nužnu interakciju s čitateljstvom, pred kraj sam postavio pitanje: *Kakav bi život Ian McCullen imao da se kojim slučajem rodio na ovim našim prostorima?*

Možda bi postao političar? Jer rođen takav kakav već jest, ima tu prednost da može dvostruko više govoriti i dvostruko manje slušati. Dakle idealan političar – priča dvostruko, a sluša polovično, ponudio sam odgovor u posljednjoj rečenici.

Kada je pročitao moju, kako ju je nazvao, *reportersku krivotvorinu* urednik se nije doimao nimalo zadovoljnim. Samo je pitao gdje mi je tu 3 S i savjetovao neka se ugledam *na kolegu Buljića koji svoj posao odrađuje korektno, ne izmišlja tamo nekakve irske kulene, već prati scenu, piše o toaletama, novim cipelama i predbračnim ugovorima poznatih, u svakom članku spomenuvši barem dvoje, troje političara, sportaša i celebrityja. Piše dakle, o onom što ljudi vole i žele čitati!*

- Odlično - potvrdio sam i sklopka je u meni preskočila na *off*.

Kraj priče! Dobio sam ili dao otkaz, ne igra ulogu, ionako nisam tip za novinara, nemam taj *osjećaj za medijsku atmosferu i atraktivne informacije*, ne vidim se u svijetu 3S glamura, nemam blage veze *što ljudi vole i žele čitati*.

Eto toliko o mom novinarenju.

Opet sam nezaposlen.

Dane provodim u parku. Slijedim usamljene žene koje šeću sa svojim četveronožnim prijateljima, a kada im postanem sumnjiv, sjedam na klupu i listam oglasnik.

Kaže ovako: *Radna mjesta. Potražnja.*

Klinika traži psihijatra za životinje. Uvjeti: poznavanje pseće i mačje psihologije.

Svašta!

A na sljedećoj stranici: *Osobu za testiranje tobogana u aqua-parku tražimo.*

Aqua-park? Super!

Ma kakav novinar?! To je posao za mene!

Pozdrav.

Žurim! Idem se prijaviti.

ČOVJEK KOJI NIJE ODGOVARAO NA POZIVE

Vladimir Muhoberac sjedi na zahodskoj školjci i pušta vjetrove.

Kad realizira planirano, otići će na posao.

No, krivulja vjerojatnosti za takvo nešto pokazuje tendenciju pada. Kako vrijeme prolazi, pozadinska aktivnost slabi i negativni se trend nastavlja.

Bojažljivo gleda na sat. Već kasni! Takva je njegova sudbina – kašnjenje u svakom pogledu, kasno paljenje.

Na polici pokraj prozora, pribor za brijanje i prošlotjedne novine. Zlu ne trebalo, ponestane li toalet papira! Muhoberac ih dohvati, lista prilog *Zdrav život*, a u kom će se smjeru ovo razvijati, možemo tek naslućivati.

Regulacija tržišta, povišen kolesterol, začepljen prometni sustav, uredska psihoza, kava iz automata – daleko je to od zdravog života, misli i okreće stranice.

Pa kao za inat naleti na tu reklamu, kap koja je prelila čašu, a još ni četvrtak nije.

Putovanja iz snova!

Na fotografiji je preplanula ljepotica, nebo bez oblačka, pijesak, palme i tirkizno more. Fotošopirana egzotika, klišeizirani stereotip, plus taj, kao krema za sunčanje, razmazani font: *Dozvolite si nešto čega ćete se sjećati!*

Nešto? Napregne se Muhoberac odlučan *nešto* i učiniti, ma što tih pet slova značilo, iz pozicije u kojoj se trenutno nalazi, upitno kao spašavanje eura na prethodnoj stranici ili neuhvatljivo kao posljednji ostatak *Dovea* što zuri u njega iz posudice za sapun.

I silan trud naposljetku urodi plodom, zvuk trube i fijuci granata označe početak revolucije u crijevima i milimetar po milimetar Muhoberac izvojuje veliku pobjedu.

Ta-ta-ra-ta-ta pa grand finale!

Ali rezultat je, nažalost, daleko ispod očekivanja. Nećemo o pojedinostima, dovoljno je istaći kako razloga za euforiju nema. I dalje Muhobercem prevladava taj osjećaj mučne

ispunjenosti, premješta se tijelom, penje i dopire do mozga. Tako cijelog Muhoberca zahvaćaju snažna demokratska gibanja i njemu ne preostaje drugo nego da provede slobodne izbore u svojoj proćelavoj birokratskoj glavi.

Ma koji mi je vrag? Idem na posao ili ne idem?

Svjestan kako već razmatra mogućnost neodlaska postidi se ovakvih svojih misli, jer teško će ovi u uredu moći bez njega. Naime, tamo svi znaju i svima je jasno: Muhoberac je nezamjenjiv! On koji nikad ne izostaje! Dođe na posao pa makar sjekire padale. Ali jutros, ovo je ipak nešto drugo. Virus? Jednodnevna viroza? Imali su je Selić, prije njega Jakopiček, a sad je, po svemu sudeći, došao red na njega! No, što ako nije jednodnevna? Što ako je možda dvodnevna? S time se nije za igrati! Osim toga i vrti mu se u glavi! Bit će od pogleda na ovu sliku? Lovi ga nekakva drhtavica. Postoje li doista takva mjesta na kugli zemaljskoj? Tako plastična! I takve žene?

Ne idem, dosegne krivulja vjerojatnosti za neodlazak na posao svoju povijesno najvišu razinu.

I odluka je donesena.

Vidimo ga: uspravlja se s još uvijek prisutnom dozom neodlučnosti u pokretima, zove ured, kaže, nije mu dobro, ostat će kod kuće. Najradije bi vrisnuo: *Ne znam kad ću doći! Možda otputujem i nikad se ne vratim!*, ali to bi zahtijevalo previše truda, objašnjavanja, rizik je prevelik, mogao bi se usрати u gaće. Tako se očekivano, svakom sljedećom riječju njegova hrabrost topi kao sladoled koji krasotica sa slike prinosi ustima i on još samo nevoljko potvrđuje: *Aha... Recite mu, recite da sutra dolazim..* Jedva uspijeva smoći snage zamoliti kolegu Zelenbrza da preuzme njegove pozive. Tu, naravno, odmah zažali jer je i bedaku jasno kako Zelenbrz tako mlad i neiskusn, to neće moći. No dobro, živi bili pa vidjeli.

Spusti slušalicu osjetivši se ispuhano. Ništa ozbiljno. Riječ je o uobičajenom simptomu sredine tjedna, svima poznatoj bolji, ono kad se osjećaš kao prazan balon, a još ni četvrtak nije.

Zatim nakratko pribjegne svojoj uobičajenoj jutarnjoj rutini – gledanju kroz prozor.

Dolje kao i obično, prometni čep! Smog, gužva, automobili koji se trude uspeti jedan na drugog, čepovi oko nas i u nama.

Čemu gledati kroz prozor kad se ionako nema što vidjeti, pomisli i nervozno odšepa prema

dnevnom boravku.

Sučelice vratima, na stolu pokraj vaze, uz daljinske upravljače s kojima nije u dobrim odnosima, kiseli se jučer kupljena, još neraspakirana knjiga zanimljiva naslova: *Kako postati sto posto zadovoljan svojim životom?* autora Felipe-Domingo Gómeza.

Muhoberac je izvadi iz celofana i prelistava. Na nekoj slučajnoj stranici u oči mu upada rečenica: ... *riješite se osjećaja krivice, iskoristite dan i svaki trenutak u njemu na najbolji mogući način.*

Najbolji mogući način? Bolje da ovo nije pročitao, sad neće moći prestati razmišljati o tome kakav je to način. Pogleda sliku na ovitku. *Kako postati sto posto zadovoljan svojim životom?* Sto posto? Može li se to, je li to itko uspio? Glupost, teško je biti sto posto zadovoljan ičim, a pogotovo životom. Kao da je život nešto mjerljivo, nešto u postotcima? Ili možda ipak jest? Ako je tako, onda valjda svatko ima nekakav svoj postotak? Deset, dvadeset... Koliki je Muhoberčev? Pedeset? Pedeset posto zadovoljan? Pedeset, da. To bi bio njegov postotak. Kako zna? Kako ne bi znao? I bez čitanja zna! Postotci su njegov posao, njegova specijalnost. Radišan, pedantan, sklon analizi, sklon na sve gledati kroz perspektivu i egzaktnost, postotaka, krivulja, varijabli i grafikona, to je Muhoberac. Već i samim izgledom podsjeća na grafikon. Čovjek-grafikon! Čovjek-balon? Svejedno. U najboljem slučaju pedeset i ni postotka više.

Zatvara knjigu i odlaže je na vrh gomile na kojoj su već: *Ostvarite svoje potencijale, Moć sadašnjeg trenutka, Oslobodite se stida koji vas sputava, Sedam mitova o ljubavi...*

Muhoberac voli knjige. Posebno ovakve, najčešće u knjižarama stoje odmah pokraj ulaza ili na policama s natpisom: *Samopomoć*. Nakupovao se zanimljivih naslova. Na popustu! Slaže ih u kut suočavajući se s njima vikendom, kad radi generalno pospremanje stana. Briše prašinu doživljavajući ih kao moguću odstupnicu, svjestan da kad im se – i ako im se – jednog dana posveti i iz njih savlada to što se već iz njih savladati može, toga će se dana okaniti brojki i statistike i učiniti nešto čega će se sjećati, No, zasad ništa. Nula. Zasad je nažalost, ili na sreću, jedina funkcija tih knjiga zauzimanje prostora, sakupljanje prašine i odgađanje. Ako je to ta riječ? *Odgađanje*. Zvuči beznadno. Odgađanje čega? Života? Nije važno čega, tu su zlu ne trebalo. Nalik onim novinama u WC-u. Predstavljaju alternativu, mogući izlaz. Kad i ako mu ovakav život dojadi, dobro je znati da u njima može potražiti odgovore. *Tko sam, što sam? Koji je moj cilj?* Odgovore na pitanja u vezi života, te kobasice s kojom se čovjek, pojede li je previše, može itekako otrovati. Ako uopće u njima piše što je to

život. I koliki mu je postotak! Direktno, bez uvijenosti, lijepo objašnjeno. Što je to život, je li to nešto osim ovog hladnog jutra, ovog stana, prekrcanog autobusa, zagušljive kancelarije? Ili knjiga koja se zove *Tajna*. Krije li doista odgovor na tajnu? I o kakvoj je *tajni* riječ? Nije je pročitao, jednom možda hoće. Nema veze. Zasad ih tek kupuje – a kako zbog unutarnje ograde koju nema namjeru tako skoro prijeći ne zna što bi s njima – slaže ih u kut. Neka, jednom će doći i njihovo vrijeme! Tek eventualno, tu i tamo poneku prolista. Pročita uvodno poglavlje, pa je vrati na mjesto. Iskreno govoreći, pomalo ih se i boji. Te knjige su nešto kao eksplozivna naprava! Otkucavaju tamo u kutu sobe, i jednom bi definitivno mogle ugroziti njegovu rutinu i stil života. Naprimjer, povjerujemo li kako je točna tvrdnja koja se najmanje jednom u svakoj od njih navodi, pretpostavka kako možeš sve što hoćeš, jedna od najmoćnijih ideja cjelokupne *self-help* literature, ne predstavlja li to onda strahovito opterećenje za svakoga, a kamoli za Muhoberca? *Možeš sve što hoćeš*. No, pitanje je kako znati što hoćeš? Piše da možeš sve što hoćeš, a ti nemaš pojma što hoćeš? Ili druga tvrdnja, isto tako neodgovorna: *Sve ti je dostupno!* Ako ti je sve dostupno, onda ti ništa nije nedostupno i tu od gomile mogućnosti, više ne znaš za koju se odlučiti. Ispada takoreći, da su takve knjige i instant prosvjetljenje koje nude samo jedna velika zbrka i najbolje ih je zaobilaziti u širokom luku. Jasno, lako je to reći, ali i Muhoberac je samo čovjek od krvi i mesa. Tako ga, recimo, ponekad baš ulovi želja da ih malo istražuje. Uznemiruje, kopka ga ta gomila papira tamo. Stane nasuprot nje, pa si kaže: *Polako. Polako Vladimire, imaš pametnija posla*, i čeka da ga prođe. A onda se kriza vrati, sredinom tjedna obično, dođe mu, upustio bi se u promjene o kojima piše po njihovim stranicama, ali poslije pet minuta više se ni u što ne bi upuštao. Nešto bi u životu mijenjao, a onda uvidi kako ipak radije ne bi. Dobro mu je ovako, ali nije baš pretjerano siguran u to. Kad je tako, što mu preostaje nego brisanje prašine? Brisanje prašine i odgađanje! Izvještio se u odgađanju. A budimo realni, nije jedini. Većina nas već smo pravi eksperti u tome. U odgađanju. Jednostavno odgodiš! Ima u toj radnji određene slasti, barem koliko i osjećaja krivice. Veli jedan od tih *self-help* pametnjakovića da prolazimo kroz život odgađajući ga. On to kao zna, jer autor je *bestsellera* u kojem tvrdi kako je život nešto što možeš spremiti u ladicu ili u *Excel* tablice, nosati uokolo po privjescima ključeva, zaboraviti na zadnjem sjedištu automobila, posvetiti mu se jednom u budućnosti, zato što sada nemaš vremena. Čak je tu svoju *filozofiju* predočio u obliku formule koja ide nekako ovako: *nezadovoljnom pojedincu život = odgađanje*. Može, dostupno mu je, ali nema hrabrosti da išta poduzme. I za svaki slučaj je to potkrijepio još jednom formulom, zbrčkanom i nerazumljivom, koja na kraju daje rezultat, to jest *stupanj nezadovoljstva*. Muhoberac ga je htio izračunati, ali više ne zna o kojoj se knjizi radilo. A i zbog čega bi se zamarao time kad ionako zna svoj postotak? Pedeset posto! Pedeset

postotno nezadovoljstvo. Što opet s druge strane možemo protumačiti kao pedeset postotno zadovoljstvo. Ovisno s koje strane gledaš! Baš kao u onom pitanju: je li čaša poluprazna ili polupuna? Pedeset posto! Dihotomija. Ovako ili onako, u svakom slučaju, na isto ti ga dođe!

Odlazi do kuhinje, otvara vrata hladnjaka, a iz njega ispada polusmrznuta misao o polovičnom zadovoljstvu. Polovična misao s isteklim rokom trajanja! Jedva je se oslobodi, otjera je gutljajem mlijeka – a je li nekome s nervoznim crijevima pametno piti mlijeko, saznat ćemo poslije. Na to se vrati u svoj beznadno prazan krevet.

Na svakakve se promjene spremam, pomisli i ušuška se prekrivačem slatkog svijeta odgađanja, znači i ženu si moram potražiti. Ali ne još! I ne u Hrvatskoj, jer ovim našim samo je novac u glavi.

Tako pomisli i utone u san ugledavši se u njemu na onoj slici: ispružio se ispod palme, objašnjava preplanuloj ljepotici nešto o ukidanju administrativnih barijera za investitore, a ona ga sluša sva ozarena. Okreće se u snu na trbuh, pruža desnu nogu, lijevu savija u koljenu, ali lovi ga u toj pozi grč! Jao, probudi se ukočen, a nje nema. Pobjegla je s drugim! Eto, što su ti žene!

Je li mu se to učinilo ili je zvonio telefon? Nije, samo onaj nervozni susjed na gornjem katu opet udara vratima.

Dobro je, nije zvonio. Zapravo, nije dobro! Uostalom, baš ga briga, nek' se snalaze, ima pravo jedan dan ostati kod kuće. Tako će i direktoru reći kad ga bude pitao gdje je bio. Zatvara oči, pokušava opet prizvati onaj san. Ne ide. Optimalno bi bilo kad bi mu se spavalo ili kad bi stvarno bio bolestan, a ne nešto tako prizemno kao jednodnevna viroza. Kad bi, recimo, bio teško bolestan, kad bi imao *stvarnih* razloga za ovo izležavanje?

Naravno, sad bi se osjetio kao folirant i utonuo u još dublje samooptuživanje da se ne prisjeti one rečenice što ju je maloprije pročitao.

Riješite se osjećaja krivice, iskoristite dan i svaki trenutak u njemu na najbolji mogući način.

I on odjednom uvidi: u tome je stvar, to je smisao svega! Taj *svaki trenutak*!

Eto ti nenadana prosvjetljenja! Duhovne špekulacije za koju nikad ne možeš biti siguran gdje će ti se dogoditi: u krevetu, na zahodskoj školjci, ispred televizora, u uredu, prenapučenom autobusu ili na rajskoj plaži Balijske.

Upravo tako! Svaki trenutak, a posebno ovaj, sada, važno je iskoristiti na najbolji mogući način, a gdje ćeš boljeg načina od razmišljanja. Čovjek mora razmišljati. Biti svjestan svakog trenutka! Zato se on okrene na leđa i upre pokušavajući dohvatiti magični prekidač u glavi. Jer što je razmišljanje nego običan proces, čisti *off* ili *on* u mozgu, dva stanja, ili razmišljaš ili ne razmišljaš. Napipa prekidač, pritisne gumb i počne razmišljati. Nije teško. Probajte jednom. U početku sve je idealno, struje ima, žarulja svijetli, ali kako vrijeme odmiče, javlja se problem. Žarulja nema što osvijetliti, soba mu je u glavi prazna, drugim riječima, ne zna o čemu bi razmišljao! Kvragu, postane mu baš neugodno. Ako tome pribrojimo i situaciju u crijevima, još mu je za postotak ili dva neugodnije.

Ali neće sad odustati! Odlučan zadržati koncentraciju, odvaži se za opciju razmišljanja o vlastitom životu. Što je atletska disciplina, ali u ovim trenucima i najlogičnija. Jer nema logičnije stvari od razmišljanja o vlastitom životu.

No, lako je to reći. Misli mu vrludaju, rasplinjavaju se, ispada da je smisleno razmišljanje baš kao i redovita stolica – samo rijetkima polazi za guzicom! Leži, zuri u strop, misli bi trebale dolaziti spontano, a njemu ne dolaze baš nikako. Dolaze, ali kakve su to misli? Nimalo posebne, bezvezne – upravo o stvarima na koje se svim silama trudi ne misliti. Primjerice kako mora naručiti spajalice i novi ekran – ovi iz nabave će dobiti slom živaca kad im kaže da treba novi ekran! Zatim misao o toalet papiru. Ima li ga ili nema? Koncentraciju mu narušava i pojavljivanje riječi: *zdrav život* i *luftmadrac*. Zakratko ih uspijeva odagnati, ali negdje iz uma dopire slika i sad je tu odjednom u gro planu njen bikini: Vrlo intenzivna boja. Ima logike. Ili nema, jer sa ženama ništa nema logike. *Crna kosa, roza tangice...* Potrebna je velika doza hrabrosti i (ili) ludosti da se čovjek odvaži na tako nešto kao što su roza tangice. *Zdrav život, luftmadrac... Dozvolite si nešto čega ćete se sjećati! Treba se odvažiti. Sreća prati odvažne*, pisalo je. Negdje je tako pisalo. *Odvažiti*. Sad ili nikad! U najboljoj je dobi. Postoji izraz za to: zlatne godine! Mogao bi uplatiti putovanje, dignuti kredit, iskusiti život. Samo, prije toga, morao bi skoknuti do WC-a. Budućnost bi mogla biti svijetla, ako nenadano ne prigusti. Sve je moguće. Doduše, izvjesnije da bi uz neku takvu, koja bi imala bikini te boje i trošila njegove pare, budućnost prije mogla postati *proračunski* deficit. Ne nužno, ne nužno, recimo ako bi našao pravu, neku koja bi pokazala izvjesnu rentabilnost i održivost, ali opet, kako biti siguran da je baš ta prava? Jednog pravila se kad je žensko u pitanju uvijek treba držati: nema ulaganja kapitala u žene bez pomne analize rizika! To je jedina ispravna strategija sa ženama.

Crna kosa, roza tangice...

Dosta! Dosta ovakvih razmišljanja... Nema ravnoteže u njima. Pravilna misao mora biti uravnotežena, to je kao vožnja biciklom, stvar je u balansu.

Tko zna vozi li ona bicikl?

Dosta, opet ponovi u sebi pogleda uprta u kut, tamo prema gomili knjiga. Mogao bi čitati? Recimo tog Meksikanca Gómeza ili kako se već zove? A ne! To nikako, više mu odgovara držati oči zatvorenima.

Bez napora, pokušati opustiti se.

Samo, kako se čovjek koji čeka da zazvoni telefon može opustiti? Mora zazvoniti, jer potpuno je nemoguće da ga Zelenbrz neće trebati. Zbog neke gluposti, jasno.

Čudno, već je, pogleda na sat, skoro deset, a još nije nazvao!

Opustiti se. Udah, izdah... Fokusirati se na disanje. Nestati...

Sklapa oči i zamišlja ruke sve težima.

Ali ne postaju mu samo ruke težima, cijeli Muhoberac postaje teži i kao utopljenik tone u krevet prepun nejasnih očekivanja i sve nervozniji. Akumulirana napetost odbija napustiti glavu, guši ga u grlu, pulsira, u želucu.

Zbog čega je tako teško jedan dan posvetiti samo sebi? Jedan, u pravom smislu izraza: posrani dan?

A telefon i dalje šuti.

Još će ispasti da mogu i bez mene, pomisli.

Iz pustog očaja i vala iznenadne hladnoće pokrije se preko glave.

Nemoguće. Ja sam nezamjenjiv, misli i cvokoće zubima stisnut ispod pokrivača. On, kreator vlastite sudbine, čovjek koji ne odgovara na pozive, čovjek koji će jednom učiniti nešto čega će se sjećati.

U što, dugoročno gledano, nema sumnje.

I tu je kraj priče. Preostaje nam još samo saznati odgovor na pitanje što je to nešto i što je na kraju bilo s onim mlijekom.

Nešto je, nešto je... širok osmijeh spoznaje preleti Muhoberčevim licem i on žurno ustane i potrči prema WC-u.

PISMO AUTORU KNJIGE *KAKO POSTATI STO POSTO ZADOVOLJAN SVOJIM ŽIVOTOM?*

Poštovani gospodine *Gómez*,

kako odrediti svoje prioritete i postaviti ciljeve, kad opet ne znam gdje sam ostavio ključeve, a ni gdje mi je mobitel?

I na koji način pronaći unutarnju ravnotežu, kad već sat vremena ne uspijevam pronaći čiste gaće i dvije iste čarape, a ni šampona za kosu više nema?

Kako ostati usredotočen na sadašnji trenutak kad stalno mislim na ono što mi se dogodilo jučer, ono kad sam ispao budala u svakom pogledu, a i sutra ću opet definitivno ispasti?

Recite mi kojom tehnikom zadržati mir u glavi, kad mi glava svakog trena prima toliko informacija da o nikakvom *miru* tu ne može biti riječ.

I kako da se posvetim višim ciljevima kad ne znam ni koji su mi niži?

Napisali ste da čovjek mora stupiti u vezu s drugim ljudima. To je lijepo, ali ja bih radije najprije sa sobom uspostavio vezu.

Još samo jedno pitanje: kako biti opušten, sretan, druželjubiv i sto posto zadovoljan svojim životom, kad *moj život* već odavno nije moj?

Unaprijed zahvaljujem na odgovorima.

Vaš najvjerniji čitatelj.

STELA

Grad me je sažvakao i ispljunuo kao i tolike druge.

Izgubio sam posao, upao u dugove, sreća na kocki me napustila. Samo zlo i naopako.

Već sam spremao kofer, odlučio vratiti se kući, kada me je nazvao Roko iz mrtvačnice u Ezinskoj ulici. Trebao im je noćni čuvar, jer je čovjek koji je na tom mjestu radio dvadeset i pet godina – umro!

– Kumpanjo, odma' san se tebe sitija. Ajd', počinješ večeras! – rekao je.

– Večeras? Ajoj, ne znan baš... – nećkao sam se.

– Reci, 'oćeš il' nećeš? – uzdahnio je. Jer ako ja neću ima on i drugih kandidata.

Nije mi dao vremena za razmišljanje. Mrtvima se žurilo.

A ja ne volim donositi nagle odluke. Volim razmisliti. Još posebno kad je stvar ovako delikatna, ovako morbidna. Nije li bolje kod kuće, na otoku, ići na ribe ili raditi u uljari, nego ovdje za tako mizerne šolde čuvati leševe po cilu noć?

Na koncu sam ipak pristao i pojavio se tamo u petnaest do deset, obrijan tupim žiletom i ljut što nikad normalno zaposlenje neću pronaći, nego samo ovakve grozote.

Roko mi je predao ključeve, objasnio proceduru i rekao: – Ma, to ti je pos'a iz snova. Opusti se i uživaj! – ostavivši me samog usred te jezive tišine.

Zoru sam dočekaao trzajući na svaki šum i razgovarajući sâm sa sobom, u strahu da mi neki mrtvac ne pozvoni na vrata portirnice.

Sljedećih noći već sam bio opušteniji, a koncem tjedna postalo mi je jasno da je Roko bio u pravu – ovaj je posao kao stvoren za mene!

Duge smjene sam prekrćivao gledanjem televizije, ili bih sjeo u izlizanu fotelju, dignuo noge na radijator i spavao.

Vremena je bilo napretek, pa se u meni opet nakratko javila želja da nastavim pisati ovu svoju, već odavno započetu knjigu o socijalnim fobijama zastarjelog mobitela i ljubavnim

jadima mladog pingvina. Ali, ništa od toga. Riječi nisu dolazile. Nije važno, rekoh. Uostalom, tko bi to čitao? Tko? Ovi leševi koje čuvam? Ovaj mrtav, nezainteresiran svit, ledena publika koja svoje štorije odnosi sa sobom tamo kuda odlazi?

I nisam pisao. Radije bih, samo tako, sklopio oči sanjareći o životu.

Stelu sam upoznao kad sam dobio prvu plaću.

Radila je kao hostesa u automat klubu.

Poželio sam joj lagati, izmisliti da sam netko drugi – kvantni fizičar, arheolog ili slavni književnik – ali sam na koncu priznao da radim kao noćni čuvar u mrtvačnici. Suprotno mojim očekivanjima, nije se okrenula i otišla kada je to čula.

- Kako romantično! A što tamo radiš? – zvučala je zainteresirano.

- Ništa. Pazim da mrtvaci ne uteknu i razgovaram sâm sa sobom.

- I ja to radim. Ponekad ispred ogledala. Tako se rješavam misli.

Kada sam je pitao kako se živ čovjek može riješiti misli, samo se nasmijala.

Uskoro smo postali kao jedno. Od travnja do rujna, ona je bila moja ljubav, moja učiteljica i moje nadahnuće.

Dane smo provodili iza zatvorenih škura, u sobi u koju je dnevna svjetlost rijetko dopirala, ležali isprepleteni na krevetu, a predvečer se nevoljko razdvajali i odlazili svatko na svoj posao: ona u automat klub, a ja u mrtvačnicu.

Bila je čudna ptica, o da, to svakako. Neki bi rekli i – luda. Sklona iznenadnim promjenama raspoloženja. Odjednom je znala postati daleka i neuhvatljiva. Osjećao sam njen topli dah i njene ruke oko svoga vrata, ali ona kao da više nije bila tu. Sklapala bi oči i tiho ječala, uzdižući se prema nekim višim sferama, tajanstvenim razinama, u kojima je postojanje svega oko nas bilo upitno. A zatim se isto tako vraćala, i ugledavši me kraj sebe, počela šaputati kako je sve to neobično: sva ta nastajanja i nestajanja, naša ljubav, snovi i sudbina, sve je to njoj u tim trenucima bilo tako čudno i neobjašnjivo. A ja bih je ljubio opet postajući dijelom njenih planova i nada, i zvao sam je svojom najdražom zvijezdom, svojom vračarom. slušajući kako mi govori o prošlim životima, astrološkim kućama, planetima i njihovim aspektima.

Ponekad je htjela da joj pričam o svom poslu.

- Kako je to biti po cijele noći u mrtvačnici? Je li zanimljivo?

- Što na takvom mistu može bit zanimljivo? - odvrćao sam i šutio nadajući se da ću tako zadržati tračak tajnovitosti - ili zato što je nisam želio razočarati i priznati da noću tamo, u Ezinskoj, nema baš nikakvih nadnaravnih događanja, izgubljenih duša i mrtvaca koji tumaraju dvorištem, te da, osim što spavam, na poslu ne radim a ma baš ništa.

- Noćni čuvar umrlih! Kakve sam ja to sreće?! - smijala se uvijek dodajući: - Ali, sve je to znak! - jer je u svemu vidjela znakove, simboliku i skriveno značenje. Na to se pokrivala dekom preko glave i glumila mrtvaca ispuštajući jezive zvukove, a ja bih skočio na nju i šakljao je dok oboje ne bi pali s kreveta.

Ponekad mi je gatala iz taloga kave ili bi ogrnuta samo laganim crvenim ogrtačem sjedala za stol na kojem je držala svoje tarot karte. Uzimala ih je i izvlačila jednu po jednu iz snopa, raspoređujući ih površinom stola.

Tada bih joj se tiho prikrao i zagrlio je kada se tome najmanje nadala.

- Znaš mi smo kroz vrijeme već mnogo puta bili zajedno - smijala se izmičući mojim poljupcima. - Već smo u antičko doba pripadali jedno drugom. Ali naša je ljubav često bila tragična. Kao tada u srednjem vijeku, kad su mene spalili na lomači, a ti si od tuge počinio samoubojstvo. I mnogo sam puta ja već bila tvoja, a ti moj. To je tako jer su naše dvije duše jednostavno osuđene jedna na drugu.

Tako smo se voljeli moja Stela i ja.

Od travnja do rujna, iza zatvorenih škura, u sobi u koju je dnevna svjetlost rijetko dopirala.

I sve je bilo kao u snu dok me jedne večeri nije nenadano posjetila u Ezinskoj.

Došla je obučena u izazovnu, bijelu haljinu nalik na vjenčanicu i donijela bocu vina rekavši pomalo razočarano: - Tebi je ovdje stvarno dosadno?

- Je. Uzbudljivije je jedino kad je kakva izvanredna situacija, kad se koji probudi i stane galamiti u frižideru.

- O, tako?

- Dogodilo se to jednom, mom prethodniku. Probudio mu se jedan kojeg su u bolnici proglasili mrtvim, ali nije bija.

- Očigledno nije! - smijala se vadeći iz torbe plastične čaše.

Pili smo vino i oči su joj zatreperile.

- Još nikad nisam vidjela mrtvaca. - rekla je i počela moljakati da joj pokažem jednog. Bilo je to protiv propisa, ali kako sam Steli mogao išta odbiti?

- U redu. - pristao sam.

Izašli smo iz portirnice i krenuli dugačkim hodnikom prema hladnjači, praćeni sablasnim treperenjem neonskih svjetiljki.

Samo mi je malo jače stegnula ruku kada smo ušli.

Prišli smo jednom stolu i stajali neko vrijeme, kao da igramo onu našu igru, prije no što sam se odvažio odgrnuti plahtu kojom je leš bio pokriven.

Ajme meni kakav je to šok bio!

Ispred nas se ukazalo tijelo mrtve mlade djevojke.

Osjetio sam istinsku jezu i nisam mogao odvojiti pogleda, jer je djevojka na stolu upravo nevjerovatno nalikovala Steli. Kao da je riječ o njenoj blizanki - bile su tu jedna nasuprot druge, licem u lice poput dviju sestara, jedna živa, a druga mrtva, stradala u prometnoj nesreći.

Tada je Stela stala drhtati.

- To sam ja! Zar ne vidiš?! Ja! - plakala je postajući kao krpa u mojim rukama, kao da je i ona u tom času umrla, prestala postojati nalik svojoj dvojnici na stolu ispred nas.

Ljubio sam je po posljednji put, osjećajući kako između nas, više ništa neće ostati isto.

Bio sam u pravu. Kada sam toga jutra došao iz smjene. umjesto njene zlatne kose, na jastuku me dočekala poruka. Pisalo je: *Oprosti, odlazim. To je bio znak. Znam da ćeš razumjeti.*

I Stela je odlepršala, odletjela na jug, a ja sam se zavukao u svoj oklop.

Ostao je samo ponor, osjećaj da sam joj ostao dužan nešto reći, rupa koju nisam imao čime ispuniti.

Zima je bila beskrajna. Živio sam u mrtvačnici, hranio se sjećanjima i sanjao svoje snove.

Vratila se u proljeće.

Prolazila je ulicom u štiklama i kožnoj minici, vodeći pod rukom nekakvog bradonju, kamermana s lokalne televizijske postaje.

Pravila se da me ne poznaje.

Uskoro je dobila posao, postala TV gatar, voditeljica *astro-show* programa.

Mjesecima sam je svake noći gledao kako sjedi u studiju i proriče ljudima budućnost. Gledao i zavidio tom bezveznjaku koji ju je snimao dok baca karte, uklanja negativne energije i blokade, motao se oko nje s kamerom u ruci dok je gatala, dok se bavila životnim problemima, ljubavnim i financijskim jadima. Gledao sam je svake noći do tri ujutro, i ljubomoran kao pas, zamišljao te njene duge noge, zamišljao ih u toj minici, prekrižene ispod stola prepunog natalnih karata, visaka, kristala i ostalih numeroloških i astroloških potrepština potrebnih za predviđanje budućnosti i skidanje uroka onima koji su spremni platiti 6,99 kuna minutu razgovora s mojom *Čudesnom Stellom*.

Nikada je nisam nazvao. Samo sam tako sjedio u izlizanoj fotelji noćnog čuvara, nepomičan i obamro, a najradije bih ostavio leševe bez nadzora, protrčao te tri ulice što su nas dijelile, banuo u studio i ugurao kretenu kameru u usta.

Kažu da vrijeme liječi rane i donosi iluziju zaborava, ali ja ne vjerujem u to. Što se mene tiče, jedino što sam mogao učiniti bilo je gledati noćni program, izbjegavajući *Astro future TV* kao vrag tamjan.

Pitanje je koliko bi sve još ostalo u tom prividnom stanju lažnog zaborava, da noćas moj umorni prst nije pogriješio i pritisnuo krivu tipku na daljinskom upravljaču.

I ja sam je iznenada, u neko gluho doba noći, opet ugledao kako sjedi u studiju i izvodi veliki ritual za blagostanje, sreću i financijsku sigurnost nekome tko je imao dovoljno strpljenja da čeka na liniji. Sav se je moj mir u tom trenu rasplinuo. Bila je lijepa, ljepša no ikada. Pokušao sam je nazvati i reći, ne znam što sam joj želio reći – uostalom, nije ni važno, ionako nisam uspio – linija je cijelo vrijeme bila zauzeta.

Tada odjednom, kao da me je netko isključio.

Pamtim samo da sam bacio televizor kroz prozor, istrčao u kišnu noć i uletio u studio, potukao se s osobljem, kamerman mi je uspio pobjeći, ali, da sam ga dohvatio, vjerujte, ne bi se dobro proveo. Prije no što su me savladali, pokušao sam joj reći – ali, opet ništa nisam rekao.

Ona je rekla.

Nasmiješila se tim svojim magičnim smiješkom i upitala: – Zašto me nikad nisi nazvao?

Zašto? Da. Dobro pitanje!

Sada sam ovdje, u psihijatrijskoj bolnici.

Gledam domaće serije.

Ako je do toga došlo, onda se tu više nema što dodati.

EL LUNÁTICO [1]

Jedan je ulični slikar iz Valparaísa u Čileu karijeru započeo crtajući portrete turista na Plazi Echaurren. Uskoro je postao poznat po svom jedinstvenom načinu rada. Kad mu je ljudsko lice prestalo biti inspiracija i izazov, počeo se baviti specijalnom tehnikom takozvanog *unutarnjeg portretiranja*, to jest, počeo je na svojim platnima prikazivati ono o čemu ljudi razmišljaju dok sjede na stolici sučelice njemu čekajući da slika bude gotova.

Toga su dana njegovi radovi naglo prestali biti jednolične skice žena, djece i debelih turista i postali enigmatske slike prepune prizora iz najdubljih slojeva ljudske psihe. Na njima se tako nalazilo mnoštvo skrivenih misli, osjećaja, želja, strahova i nada, čudnih snova, seksualnih maštarija, poruka, simbola, križeva i demona, bilo je tu prizora sreće, tuge, strasti, stida, grijeha i nejasnih, košmarnih crtarija, a nerijetko je platno nakon što bi slika bila dovršena, ostajalo posve prazno.

Nitko, a ponajmanje umjetnik, nije znao objasniti kako uspijeva proniknuti u svijest onih koje slika i na koji način u poteze suhih pastela prenosi najskrovitije misli i osjećaje svojih modela.

Kao što se moglo i očekivati, njegovi radovi najčešće nisu bili dobro primljeni.

Kad bi slika bila dovršena, znalo je tako biti neugodnih situacija, ispada ljubomornih supruge, onih koji su prijetili sudskom tužbom i onih koji bi šutke platili i otišli crveneći od stida. Umjetnik se pravdao objašnjavajući kako on nema ništa s tim, da je tek alat u rukama Vrhovnog Slikara i da radi samo ono što mu neka viša sila nalaže. Nažalost, nikoga nisu zanimala njegova objašnjenja. Nekoliko je puta čak dobio i po nosu. Na platnima su ljudi ipak očekivali vidjeti svoj lik, a ne nešto toliko osobno, otvorenu sliku sebe samih, sliku koju nisu imali namjeru dijeliti ni s kim, a posebno ne s gomilom znatiželjnika koja se tu uvijek okupljala kibicirajući nastajanje svakog njegovog novog djela.

Vremenom je tako onih koji su željeli svoj *portret* bilo sve manje.

Međutim, prava je nevolja nastala tek kad je na stolicu sjeo lokalni politički moćnik. Slika koju je tom prigodom napravio, javnosti je predstavila detalje korupcijske afere i postala dokaz političareve upletenosti u financijske malverzacije.

Umjetniku tako nije preostajalo ništa drugo nego da pobjegne iz Valparaísa.

Pretpostavlja se da se je neko vrijeme skrivao po okolnim brdima, a poslije je nakratko viđen u Santiagu iz kojeg je otišao u Argentinu.

Ima i onih koji vjeruju da je završio u Europi.

Izgubio mu se svaki trag ili drugim riječima, jednostavno je, kao mnogi i mnogo toga u ovoj knjizi – nestao!

Postao je neka vrsta urbane legende, transcendentalni slikar, maestro čije se pravo ime ni porijeklo nikad nije doznalo.

Poznato je samo njegovo umjetničko ime.

Na svoja se platna uvijek potpisivao kao: *El Lunático*.

[1] El Lunático – luđak (španj.)

VRIJEME DO POLIJETANJA

Prilikom psihološkog testiranja, na pitanje o radnom iskustvu, odgovorio je kako je na svojoj koži iskusio što to znači kad čovjek nema *veza i poznanstava*, kao što ih on nikad nije imao. Rekao je i da je upravo ta činjenica razlog zbog kojeg nema ni dana radnog staža u struci. Ali je zato obavljao kojekakve druge poslove; odlazio, kako se ono kaže: *trbuhom za kruhom* i bez puno oklijevanja prihvaćao sve što se nudilo. Tako je dosad, u svojih četrdeset i pet godina radio kao: bačvar, zidar, tesar, čuvar mosta, ribar, mornar, kopao kanale, postavljao stupove, čupao korov, brao jabuke, a onda malo ratovao i otišao sa živcima, pa pobjegao u Amsterdam gdje je hranio golubove, sortirao tulipane i pružao seksualne usluge starijim damama.

Onda mu se jedne večeri, kaže, napušenom i nakon što je vidio kako su mu opet ukrali bicikl, ukazao ni manje ni više nego Vincent van Gogh. Imao je onaj svoj povež preko odsječenog uha i nije izgledao baš najbolje. Gledajući ga takvog dobio je inspiraciju, otkrio svoj slikarski senzibilitet i zaključivši da je njegova budućnost u umjetnosti, počeo crtati portrete. Da se, nažalost, od toga neće obogatiti, postalo mu je jasno tek kada je stjecajem okolnosti završio u Južnoj Americi, u Čileu, iz kojeg se neslavno i bez centa u džepu, brodom vratio kući.

Zatim je koncem iste te godine, napravio prekvalifikaciju za varioca, ali je ubrzo – suočen s katastrofalnom situacijom u hrvatskoj brodogradnji koju još samo Bog može izvući iz problema – uvidio kako je izlaz doista i jedino u Bogu i duhovnosti.

Iz tog se razloga posvetio izučavanju vjere, premetnuvši se najprije u katolika, a potom i sve ostalo: luterana, Jehovinog svjedoka, pravoslavca, muslimana i poslije, kada je otišao na istok, u hinduista i budista.

Nažalost, tokom te svoje *duhovne potrage*, još nedovoljno prosvijetljenom i otpornom spram materijalnih iskušenja, palo mu je na pamet da se počne baviti švercom Viagre i dragog kamenja iz Indije.

Bolje da nije, jer se jednog jutra, probudio ni na nebu, ni na zemlji – pretučen, u bolnici, u sirotinjskoj četvrti Jaipura, deset kila lakši i samo s jednom željom: najesti se maminih punjenih paprika.

Nakon što je otpušten iz bolnice zaputio se preko velike pustinje Thar.

Putovao je prašnjavim džipovima i devama, bježao pakistanskim bombašima samoubojicama, tumarao perzijskim zabitima i samo nekim čudom preživio tri saobraćajne nesreće u Teheranu.

Međutim, prave su nevolje uslijedile tek kada je jedne noći, usred ničega, na vjetrovitoj turskoj visoravni, ispao iz vlaka i udario glavom o valjda jedino stablo u krugu od pedeset kilometara.

Suočen s amnezijom kao posljedicom udarca, još se mjesecima nakon toga vucarao Balkanom, prelazio granice i tražeći sebe i svoju izgubljenu dušu, pio s bugarskim kamiondžijama, garavim Makedonkama i bosanskim jaranima.

Srećom, s prvim pupoljcima proljeća, sjetio se tko je i odakle je.

Vratio se kući, najeo maminih punjenih paprika i zaboravio na sve nedaće ovog svijeta.

Kada je opet bio onaj stari počeo se baviti poljoprivredom.

Težak je to kruh. Ustajao je u zoru, dane provodio u polju, orao, sijao, gnojio, borio se protiv suše i nametnika, a ono malo slobodnog vremena gubio u prosvjedima, blokirao prometnice i zagovarao interese seljačkih udruga nezadovoljnih otkupnom cijenom kukuruza.

Kad je postalo jasno da od isplate poljoprivrednih poticaja neće biti ništa, nije mu bilo druge nego da jednog blatnjavog jutra, po stoti put napusti svoje selo i ode u grad, ovog se puta okušavajući u njemu kao: djelatnik na dječjem vrtuljku, vanjski suradnik, unutarnji savjetnik, stručnjak za niske cijene, fitness trener za pse, lovac na glave i prodavač proizvoda namijenjenih zaštiti od patogenih zračenja.

- Bilo je još toga, tko bi se svega i sjetio - priznao je.

Na pitanje odakle mu volje i živaca za tolikim promjenama posla, gorko se nasmijao.

- Eh, mladost-ludost!

Mladost, nemiran duh i to što je rođen u ova nesigurna vremena u kojima se za malo toga čovjek može uloviti.

A onda, već pomalo umoran od svega, po prvi put u životu, nije radio više apsolutno ništa.

Samo se jednog jutra zaustavio kao što se i stroj ponekad zaustavi bez nekog vidljivog

razloga.

Čemu sve to?, pitao se gledajući kroz napuklo prozorsko staklo podstanarske sobe, pa se vratio u krevet kao da će u njemu naći odgovor.

Čemu?

Od veljače do rujna, prijavljen u evidenciji Zavoda za zapošljavanje, za život je zarađivao – maštajući.

Hodao je gradom, prolazio uvijek istim ulicama, katkad i deset puta dnevno, zbog jedne bezimene djevojke iz kioska uplaćivao loto – bilo je nečeg magičnog u njenim kretnjama i očima, u tim kuglicama što su skakutale bubnjem, u toj nepredvidljivoj igri brojeva, kao što je i sâm život nepredvidljiv.

Možda je i mogla biti njegova *dobitna kombinacija*, ali ju je na kraju ipak osvojio netko drugi.

Od veljače do rujna, prijavljen u evidenciji Zavoda za zapošljavanje, sanjao je da je daleko odavde, na neki čudan način sluteći da će kad-tad odletjeti i dalje od svojih snova.

I bio je u pravu.

Jedne kasnojletne noći u novinama je pročitao da organizacija *Mars One* iz Nizozemske kani 2023. godine napraviti ljudsko naselje na Crvenom planetu, te da je u potrazi za astronautima-dobrovoljcima.

Eto, prst sudbine se iznova umiješao, ovaj put pokazujući mu prema zvijezdama.

Očigledno mi na kugli zemaljskoj ne preostaje drugo nego spakirati kofer, sjesti u raketu i lansirati se u svemir, postati izvanzemaljac, prvi Hrvat-Marsovac, pomislio je ispunjavajući upitnik.

Uskoro su ga pozvali na testiranje, a jutros je saznao da je primljen.

Upravo im takav čovjek treba!

Otporan, snalažljiv i prilagodljiv svakoj situaciji. Heroj i kompletni luđak u istoj osobi!

Prođe li sve u redu, polijeće u rujnu 2022.

Prije toga mora još samo proći sedmogodišnju obuku na kojoj će usvojiti vještine potrebne za preživljavanje na udaljenom planetu, sitnice kao što su: kako pronaći vodu i proizvoditi kisik, na koji način izbjegavati kozmičko zračenje i kako uzgajati vlastitu hranu.

Kad malo razmisli, jedino što će mu nedostajati su mamine punjene paprike.

Ali, ne boji se ničega. Dapače, veseli se novom iskustvu potpuno svjestan toga da odlazi na put bez povratka, jer karta je samo u jednom smjeru.

IDENTITET LJUBAVI

Što sam stariji imam sve manje motivacije, pa tako i pišem. Samo što i kako mi narede! Bezvoljno i pazeći da nekog ne uvrijedim. Pišem, kako se kaže, *po direktivi*. Za Praznik rada o hordi nezaposlenih, karanfilima i porcijama graha s kobasicom, za Dan domovinske zahvalnosti o podizanju zastave i časnoj pobjedi u pravednom i obrambenom ratu, za Božić o Djedu Božićnjaku, drvcima i sobovima, za Uskrs o bojenju jaja, mladom luku i hrenu. Pišem ono što se očekuje, a nešto se uvijek očekuje: jalove diskusije, referendumska pitanja, rijeke turista, odnosi s Briselom, poznata i slavna lica, golišave scene i grmljavinsko nevrijeme. O svemu pišem, ali rijetko što napišem, čuvajući tako svoju guzicu i urednikovu fotelju. I umjesto da mi je zbog toga zahvalan, danas je viknuo:

- Koprivnjak, tema je ljubav!

- Molim? - glumio sam da ga ne čujem.

- Tema je ljubav! - ponovio je naglasivši da imam vremena do sutra napisati članak, izvješće, pamflet o ljubavi. A kad sam se pobunio - kako to misli o ljubavi, ljubav je na selu ili gdje već, a osim toga nije ni navedena u kalendaru državnih i ostalih blagdana koji visi na zidu naše redakcije - dobio je živčani napad, spopalo ga je novinarima dobro znano, uredničko bjesnilo:

- Daj reci mi gdje ti živiš?! O ljubavi! Za Valentinovo!

- Jao, oprostite meni glupanu! Da, da, naravski... - ispričavao sam se, jer kako sam mogao zaboraviti na nešto tako važno za ljudski rod, kao što je Dan zaljubljenih?

- Možeš li ili ne možeš? - pitao me. Jer ako ne mogu on će taj zadatak dodijeliti Buljiću, što radije ne bi, budući da se Buljić prošlog tjedna malo zanio dok je pisao o tome kako treba legalizirati *gay* brakove, pokrenuvši time pravu homofobnu kampanju i sad je na godišnjem. Zato bi on to radije dao meni. Ja valjda nisam toliko blesav ni rodno osviješten da ću spominjati lezbijke, homoseksualce i biseksualce - nek' se oni vole, ali ne na stranicama naših novina.

- Dakle, možeš li?

Slegnuh ramenima, a on ljut zbog moje ravnodušnosti upita jesam li ikad bio zaljubljen.

- Jesam - rekoh pokušavajući se sjetiti gdje je i kad je to bilo, ako je bilo.

- E pa onda ti je sve jasno! O tome piši! O ljubavi kao drogi, k'o što pjeva Brian Ferry. Ali ne spominji drogu kao Buljić kad je ono pisao o legalizaciji marihuane, već upleti ljubav kroz povijest, piši o tome kako se ta zaljubljenost ništa ne mijenja; stezanje u grlu, znojenje dlanova i lupanje srca kad ugledaš dragu osobu, isto je od stoljeća sedmog pa do danas, jednako se manifestira kod hrvatskog bića. Razumiješ?!

Klimnuh potvrdivši, na što se on vrati u svoju dobro čuvanu fotelju i više se nije ukazivao.

Kad sam došao kući, nije me dočekalo baš pretjerano ljubavi. Prazan, hladan stan, komad jučerašnje pizze i hrenovke s isteklim rokom trajanja. Sjео sam za računalo, *ovo će biti lako*, naivno pomislio i krenuo s uvodom.

Ljubav je... Ljubav je... ponavljao sam u sebi pokušavajući dokučiti što je to ljubav. Kursor je blinkao, a ja pušio jednu za drugom tražeći riječi kojima bih mogao dočarati taj davno zaboravljeni osjećaj. Uzalud. Novi Wordov dokument prostirao se kao polje beskonačne bjeline, zjapio prazan s tih sedam pustih slova što su podsjećala na fotografiju grupice pingvina snimljenih na južnom polu. *Ljubav je...* i nigdje ničega, tek ledom okovano prostranstvo, a ljubavi nigdje na vidiku, osim eventualno pingvinske.

Stvarno mi ništa gluplje nije mogao dodijeliti! Zbog čega uopće pisati o ljubavi? Pa svi znaju što je ljubav! Već i djeca u osnovnoj školi to znaju. Bolje bi bilo da mi je dao da pišem o pečenoj vratini s lukom, o stanju nacije ili o kvantnim skokovima, barem bih znao o čemu pišem, a ne ovako.

A onda je zazvonio telefon. Bio je to Sarmiћ, moj drug Sarma. Zvućao je toćno onako kao što i obićno zvući kad me nazove utorkom oko sedam i trideset uvećer - kao da si je malo pocugao. Htio je da dođem k njemu, jer ima nekakav *slučaj* i treba mu moje stručno mišljenje. Rekoh da ne mogu, imam sad važnijega posla, ali je za minut opet nazvao, ovaj put, trudeći se zvućati uvjerljivije. Ne bi me gnjavio, no radi se o ozbiljnom problemu, nešto vezano uz otiske prstiju.

- Otisci, policajci, strašno... - lupetao je, ništa ga nisam razumio.

Jedino što sam razumio je da ima par boca *crnog pinota*, pa mu treba pomoć i po tom pitanju. Tu me je već malo i zaintrigirao, jer je sama rijeć *pinot*, ma koliko štucavo izgovorena bila, zazvućala kao dobar razlog za bijeg iz ove neinspirativne pustoši u kojoj

sam se zatekao. Riječ koja je njegovom pozivu dala jednu, kao što sommelieri kažu: rubinsko crvenu boju i laganu, na prvom nosu vrlo dobro izraženu notu voćnosti, miris zrele trešnje, karamela, hrastove bačve, klinčića i mediteranskih biljaka.

Dugo mu je trebalo da me nagovori.

- Evo me dolazim - rekoh.

Zaključao sam pingvine i izašao.

Pred vratima me dočekala dugo najavljivana *hladna fronta* pristigla sa sjeverozapada Europe i nebo nejasnih namjera. Nit' snijeg, nit' kiša, nešto između. I tamo u opustjelom parku, ispod kišobrana, dvoje zagrljenih - ljubav ih grije. Produljio sam misleći, tko zna što je Sarma sad na pameti. Otisci prstiju? Sigurno opet nekakva teorija zavjere? Sa Sarmom čovjeku stvarno nikad nije dosadno. Svaki me put iznenadi nekim svojim novim *slučajem*. Tako osjetljiv i sklon postavljanju pitanja na koja nema jednostavnog odgovora, Sarma je nepresušno vrelo inspiracije. Svakog tjedna nova priča! Kad se samo sjetim koliko sam članaka napisao o njegovim *slučajevima*.

Kao ono prošle jeseni, kad mu se u sobi čulo nekakvo lupanje. Počinjalo bi uvijek poslije Dnevnika i trajalo satima, znalo je potrajati i cijelu noć. Činilo se kao da netko s donjeg kata baca košarkašku loptu u zid. Kad mu je dojadilo, otišao je kod susjeda i skoro umlatio čovjeka ni kriva ni dužna. Kako nije prestajalo potražio je pomoć, što u njegovom slučaju znači da je *proguglao*. Tako je na nekom apokaliptičnom forumu saznao da se radi o pomaku u zemljinoj magnetskoj osi. Tu pomoći nema! Čemu razbijati glavu oko malo lupanja kad će se za par dana kugla zemaljska ionako izvrnuti i odosmo svi u p.m.? To ga je uzrujalo. Onda su mu na nekom drugom forumu objasnili su da se radi o poltergajstu i da je kuća ukleta. I to ga je uzrujalo jer je stan uzeo na rok otplate od 20 godina i neće se sad valjda cijelo vrijeme natezati s duhovima. Na koncu se problem riješio sam od sebe. Ili se nije riješio, ne znam. Uglavnom, nije više o njemu govorio, jer se pojavio novi problem. Mačak se počeo pariti, njegov obožavani Jinksy. Natjeravao se s drugim mačorima i nije se pojavljivao pa se Sarma dao u potragu za njim. Dva je dana hodao susjedstvom dozivajući ga, ali Jinksy nije dolazio, dva ga je dana tražio, ali od Jinksyja ni traga ni glasa. Trećeg je dana počela bjesomučna kiša. Sarma je sav u suzama, popio litru rakije, uzeo kabanicu i baterijsku svjetiljku i izašao. Našao ga je uz rub ceste, zgaženog. Bio je to najteži trenutak u njegovu životu. Pokopao je nesretnu životinju u vrtu iza kuće, a sve što ga je podsjećalo na nju stavio u crnu plastičnu vreću i odnio u smeće. Grebalicu, tanjurić za hranu, zvečku. Čak je i slike s

komputera izbrisao. Da bi sljedećeg jutra, pred vratima iznenada začuo mijaukanje. Bio je to Jinksy. Vratio se kući!

Takvo nešto samo se mom ratnom drugu Sarmiću može dogoditi.

Kada se poslije svega, onako izmoren, u ponedjeljak pojavio u uredu, na stolu ga je dočekala gomila posla. Bacio je sve planove kroz prozor, skinuo gaće i pokazao guzicu generalnom direktoru. Sad je na bolovanju, ima psihijatrijsku potvrdu. Do daljnjeg je lud, barem tako piše.

Dani mu prolaze u prepiranju sa suprugom, kuhanju pekmeza i slušanju CD-ova koje je nabavio preko tog *forum*a za *labilne*. Na njima nema ni glazbe ni filmova, samo šumovi koji sadrže theta valove kojima je moguće inducirati mir u glavi. Onda me, kada dođem, tjera da ih slušam, jer je to za moje dobro.

Dočekao me u svom najmračnijem raspoloženju.

- Ja sam čovjek bez identiteta! - zavapio je počevši o svom jutrošnjem *slučaju* koji mu je ponor krize identiteta iz kojeg se već godinama ne uspijeva izvuci, učinio samo još dubljim. Ovako je to bilo: zaputio se na policiju napraviti novu putovnicu, donio fotografije, potvrde i satima čekao, a kad je napokon došao na red, službenica je rekla: *Sada ćemo vam uzeti otiske*, prislonivši mu prste na skener, ali ništa nije ostalo.

- Ništa nije ostalo! - gledao me u nevjerici.

Tu gdje je trebao biti otisak, nije bilo ničega, samo mrlja. Pokušali su ponovo, mijenjali prste, ali otisak se nije pojavljivao. Postalo mu je neugodno jer su ljudi iz reda iza njega počeli zbijati šale. *Ovo je k'o u CSI: Miami*, komentirao je netko na što su svi prasnuli u smijeh. A službenica je rekla: *Nešto vam s jagodicama prstiju ne valja, sigurno imate dermatitis!*, gledajući ga kao da ima šugu.

- Razumiješ li ti da ja ni otiske prstiju nemam?! Mene nema! Ja sam samo fleka, mrlja na policijskom skeneru! - jauknuo je gledajući kako vani sniježi i gladeći uskrsnulog Jinksyja - Mrzim snijeg! A jedini tragovi koje još imam su tragovi u snijegu!

- Sarma moj, ti bi bio idealan lopov - rekoh pokušavajući ga utješiti. - Tvoj je slučaj kao izmišljen za novine! Nikad nisam čuo da je tako nešto moguće. Razgovarat ću s urednikom i zamoliti ga da s tobom, čovjekom bez otisaka i identiteta, napravimo intervju. Ali najprije moram dovršiti članak o ljubavi.

- O ljubavi? – kada je to čuo odjednom se razvedrio.

- Da. O ljubavi.

- To je barem lako.

- Misliš?

- Nego? To je najlakše na svijetu! – uperio je svoj prst bez otiska u mene i počeo o svojim ljubavnim zgodama i nezgodama; o balerini u koju je bio zaljubljen, nekoj dami iz Marseillea, o učiteljici jahanja koja je zbog njega napustila muža... Da ga nisam prekinuo, tko zna što bi još izmislio.

- Sve je to lijepo, ali reci ti meni, što napisati o ljubavi, a da o njoj već nije rečeno?

- Eh, svaka dobra ljubavna priča mora, početi tužno, a završiti veselo. Što ja znam, hik, napiši ljubavnu priču o dvoje koji su se upoznali u staračkom domu, ona ima devedeset godina, a on sto deset, upoznaju se, štuc, i zaljube se jer ljubav nema dob i nema granice. Kužiš?

Nasmijao sam se.

U pravu si Sarma, ljubav nema dob. Nema granice i nema otiske prstiju, ima samo otiske srca. Zapravo, ljubav nema ništa i ima sve, ili kao što reče Emily Dickinson: *Sve što znamo o ljubavi jest da je ljubav sve!*

A to je, prijatelju moj, i više nego dobar početak priče.

SREĆA

(Radijska emisija za laku noć)

U emisiji *Toaletkove priče* koju pripremamo u suradnji s našim sponzorima, *Nacionalnim vijećem* za odgoj i obrazovanje i tvrtkom *Euro Soft Exclusive*, vodećim proizvođačem toaletnog papira u regiji, večeras slušamo bajku *Sreća*.

(Čuje se uvodni jingle, pjesma grupe MZOS „Zdravstveni odgoj, to je nauk moj“, a zatim slijedi upozorenje roditeljima.)

Dragi mame i tate,

ovo je bajka pomalo bizarne, transseksualne prirode i usprkos svom sretnom završetku, promiče neprihvatljivu rodnu ideologiju te je kao takva neprimjerena djeci do deset godina. Tako, primjerice, u njoj nema prinčeva na bijelim konjima, zlih vještica, zmajeva i dobrih vila, već samo dvoje ljudi koji u partijama života i s kartama što im ih je sudbina dodijelila, igraju razmišljajući o sreći.

Upravo tako. O sreći.

(Slijedi reklama za Euro Soft Exclusive i pjesma tamburaškog sastava Vranac, „Jedina sreća“.)

Draga djeco, večeras će vam Toaletko ispričati jednu bajku.

Živjela jednom, ne tako davno, iza sedam brda i dolina, neka djevojka koja se zvala Daniela, ali u stvari nije bila djevojka nego je bila muškarac zatvoren u ženskom tijelu. Istodobno je, u susjednom gradu, živio Daniel koji je bio žena zatvorena u muškom tijelu. I nisu se poznavali. Odrastali su i već u najranijoj dobi postali svjesni toga da su različiti od ostale djece. Tako se Daniela družila samo s dječacima, a Daniel igrao lutkama i volio pomagati

mami u kućanskim poslovima. Ponekad bi, dok je bila na poslu, satima isprobavao njenu odjeću ili je, zatvoren u svojoj sobi, sjedio i plakao. Valjda zato što je htio biti balerina!

Ali, najteže od svega bilo je preživjeti pubertet. Sve te promjene o kojima sigurno nećete učiti na satovima zdravstvenog odgoja, dlake na prsima i nogama, prva menstruacija, čudni pogledi i osjećaj nelagode kad znaš da ne pripadaš spolu u kojem si rođen. Jadni Daniela i Daniel, nije im bilo lako.

(Reklama za Euro Soft Exclusive i pjesma grupe Zabranjeno pušenje, „Pubertet“.)

I tako su im godine tužno prolazile...

A onda je jednog dana Daniela napokon sebi priznala da je muškarac. Što zapravo i nije bilo teško. No kad je to rekla svojim, izbacili su je iz kuće. Jednostavno nisu imali snage prihvatiti je takvu kakva jest. *Oni možda to ne mogu, ali ja nemam izbora. Neću više odgađati, neću se boriti protiv vjetrenjača*, pomislila je naša hrabra Daniela i iz istih stopa krenula prema ostvarenju svoga sna, otišla u grad i zaposlila se u transvestitskom baru. Skupljajući novac za operaciju promjene spola počela je piti muške hormone od kojih joj se produbio glas i počele rasti dlake na licu.

U susjednom gradu, za razliku od Daniele, kad im je rekao da želi postati žensko, Daniela nisu izbacili iz kuće. Iako sigurno nisu bili ni pretjerano oduševljeni zbog te njegove odluke. Bilo im je malo čudno, naime, oni su cijelo vrijeme mislili da imaju sina, a ispalo je da imaju kćer. Sin, a sad odjednom kćer! Nisu znali kako to susjedima objasniti pa su uzeli Daniela za ruku i otišli s njim u cirkus. Sjedili su, gledali klaunove i mislili: *Sin, kćer, vrag će ga znati što je ovaj naš Daniel!*

Uostalom, kao da je to važno.

Na koncu je roditeljska ljubav prevladala i odlučili su mu (joj) pružiti potporu. I tako je Daniel, maštajući kako će se napokon zaputiti putem koji vodi ispod duge, počeo odlaziti na savjetovanja kod stručnjaka za poremećaj spolnog identiteta i hormonalne terapije od kojih su mu počele otpadati dlake i rasti cice.

Kao i u Danielinom slučaju, jedinim putem kojim je mogao krenuti.

No, susreo se na tom putu s mnogo patnje, vrijeđanja, dobacivanja; bilo je tu zlih vukova, perverzних bakica i ružne pačadi, ali čovjek na sve nedaće i jad zaboravi kad tamo, u daljini ispod duge, jasno ugleda cilj prema kojem kroči.

(Reklama za Euro Soft Exclusive i pjesma: Judy Garland, „Over The Rainbow“.)

Uskoro je Daniel tako upoznao i svoju dobru vilu – Danielu, curu koja to neće dugo ostati. Susreli su se u klinici u kojoj su čekali operaciju promjene spola i pogledavši jedno drugo odmah osjetili ono što do sad još nikad nisu. Srca su im brže zakucala, crvenilo im navrlo u lica i dlanovi se oznojili.

Danielu, dobru vilu koja se spremala postati Daniel, upoznao je dakle Daniel koji će uskoro postati Daniela.

Kao da to već samo po sebi nije dosta čudno, oni su se, naravno, i zaljubili jedno u drugo.

Jer ljubav je čudno stanje, šareno i smušeno, ali to djeca ionako znaju i bolje no odrasli.

Ni tjedan dana potom, stričeki doktori su Danieli maknuli cice, a Danielu sa škaricama odrezali pimpek i u grudi mu stavili silikone, ono što su njemu odrezali, zašili su njoj, a ono njoj izvađeno ugradili njemu.

I živjeli su sretno i zadovoljno do kraja života, negdje gdje ih nitko nije poznavao, a to u svakom slučaju nije bila Hrvatska.

Eto djeco, tako završava ova naša *bajka*.

A nagradno pitanje glasi: Što je to sreća?

Dakle što je to sreća?

Dobre karte u igri života; ljubav, puno čokolade? Sreća je roditi se okružen ljudima koji te barem ne osuđuju, ako te već ne razumiju, sreća je mamin osmijeh, Lego Star Wars i Spužva Bob, a moj je tata uvijek govorio da nema veće sreće nego pronaći WC kad ti se kaka. I naravno, imati pri ruci novi *Euro Soft Exclusive* četveroslojni toaletni papir *U Peach Q 4 you*, proizvod paperjaste teksture, nenametljivog mirisa breskve i najvišeg kvalitetnog razreda,

toaletni papir koji će zadovoljiti i najzahtjevnije guze.

Eto djeco, to je sve za večeras. Pišite mi, šaljite vaše crteže i odgovore.

Laku noć, miran san i lijepe snove žele vam *Nacionalno vijeće* za odgoj i obrazovanje, *Euro Soft Exclusive* i vaš Toaletko.

(Odjavna špica. Reklama za Euro Soft Exclusive i pjesma: Sinan Sakić, „Nije sreća u bajkama“.)

GRANJO

Moj je mobilni uređaj zastario. Vjerujte, sve se teže mirim s tom činjenicom. Našao sam ga prije četiri godine, u šumi, za vrijeme branja gljiva, izgubljenog ili bačenog, u svakom slučaju već i tada tehnološki nadmašenog. Kad bih ja bio drukčiji, jedan od onih koji robuju trendovima, netko kome je stalo kakav će uređaj staviti ispred sebe dok na terasi kafića ispija kavu, samo bih produljio, sigurno ga ne bih tamo, usred te šumetine vadio iz trnja i granja riskirajući da se poskliznem i padnem u provaliju. Ali što kad jednostavno nisam takav. Donio sam ga kući, skinuo mu masku, osušio fenom, umetnuo karticu i stavio ga puniti. I već izgubio svaku nadu da će pokazati bilo kakav znak života, kad mu je zaslon stidljivo zasvijetlio i na njemu je osvanula poruka: *Unesite PIN kod.*

Prozvao sam ga: *Granjo*. A kako drukčije kad je već nađen u granju? Ja sam *Franjo*, a on *Granjo*.

Danas, četiri godine poslije, još uvijek smo zajedno, moj Granjo i ja.

Gledam ga kako se sunča tamo na komodi pokraj vaze, ili spava isključen podsjećajući na starca kojeg je vrijeme pregazilo. Kašljuca kad zvoni, u pola razgovora baterija mu se isprazni, sugovornika najčešće ne čujem – ali mi to ni najmanje ne smeta, jer mene rijetko tko nazove, a za one koji me eventualno zovnu i bez slušanja znam što će mi reći.

Performanse su mu nikakve, dizajn smiješan, sučelja nema, a druge mogućnosti kao što su pristup internetskim sadržajima ili njegovanje prijateljstava putem mobilnog pristupa društvenim mrežama, za takva čuda moj jadni Granjo nije nikad ni čuo.

Ali, kako se ono kaže, *služi svrsi*, meni je dovoljan, a i razvili smo tijekom godina jedan prisan odnos koji je, čini mi se, uvelike prerastao odnos čovjeka i tehnološke naprave. Ne bih htio da me krivo razumijete, ja nipošto nisam od onih koji se vežu za stvari, a posebno ne za stare mobitele ili slične elektroničke drangulije, ali ponekad, otkad je Granjo ušao u moj život, stvarno imam osjećaj kako se napokon osjećam više kao čovjek, a manje kao stroj, što slobodno mogu reći, ranije nije bio slučaj. Može ovo zvučati i smiješno, ali ni s kim se prije nisam osjećao tako sigurnim, niti razumio na taj način kao s Granjom – posve jednostavno i opušteno, a opet, bez riječi i tona. Samo se pogledamo i već znamo što onaj drugi misli. Sretan sam što je pokraj mene – nesumnjivo i zbog činjenice jer znam da mi Granjo može pružiti mogućnost komunikacije s bilo kime na ovom svijetu – toliko sam sretan zbog toga da

uopće nemam potrebu tu mogućnost iskoristiti, to jest, nemam apsolutno nikakve potrebe nazvati ni čuti bilo koga, a kamoli još trošiti impulse na određene pojedince koje nisam čuo ni vidio već godinama i s kojima ionako ne znam o čemu bih mogao ili trebao razgovarati. Dovoljan mi je Granjo. On meni i ja njemu. Dovoljni smo jedno drugom. Tako mojoj sreći nema kraja jer osjećam, moj me mobitel voli na svoj način i iskazuje to kako najbolje zna i umije, danima se ne oglašavajući, a ja mu ljubav uzvraćam tako što ga rijetko uzimam u ruke, propuštam pozive i ne odgovaram na poruke kojih ionako nema.

I tako nam dani prolaze, meni i mom Granji.

Što smo duže skupa, primjećujem, uostalom kao kod svih koji puno vremena provode zajedno, da su nam i navike sve sličnije.

Ponekad kad poželimo udahnuti svježeg zraka, prošetamo uz more ili odemo na izlet, nekamo dalje, napustimo sigurnost poznatih prostora i odvezemo se na mjesta na kojima obojica volimo boraviti, udaljena mjesta bez signala, na kojima možemo biti sami i nedostupni.

A kad baš moramo, odemo do trgovinskog centra; ulazimo i još brže izlazimo iz dućana s namirnicama, nipošto ne zastajkujući pred izlozima s najnovijim *gadgetima*, popustima i dodatnom opremom – jako pazim da ga pred tim blještavim izlozima ni slučajno ne izvlačim iz džepa, jer znam, ne bi mu bilo drago da vidi koliko je star i tehnološki zastario.

I dok se udaljavamo, za nama ostaju najnoviji modeli raznih cjenovnih rangova, s lice i osmjeh detekcijama, raznim integracijama, senzorima, najpopularnijim aplikacijama, silnim pikselima, neslućenim mogućnostima, kompaktni, klizni, autorotirajući *pametni* telefoni, ali tako daleki i hladni; a ja mislim, neka moj Granjo i nema sve pogodnosti tih novih sprava, ali barem ima dušu.

Poslije, kad dođemo kući, vraćam ga na komodu i točim nam čašu vina.

Gledamo kroz prozor kako vani lije kiša, a mene savlada neka tuga i nije mi svejedno.

Znam, jednom ću ga morati zamijeniti, dati reciklirati, nabaviti novi uređaj, ali što kad jednostavno nemam srca.

Ne. Ne mogu to Granji učiniti.

NA NIŠANU

Ja bezrazložno širim optimizam.

U ova dužnička vremena, ni kriv ni dužan, ja sam taj koji bezrazložno širi optimizam.

Tako me je opisao onaj jedan, lokalni *stručnjak* za aktualna zbivanja – pravi udav od čovjeka. Po cijele dane sjedi na terasi kafića, čita novine, upija informacije i vreba koga će zaskočiti. Bježim od takvih kao vrag od križa! Ovisnika o vijestima! Politika, ekonomija, crna kronika, sport... Ništa mu ne promiče. Sve prati, u sve je upućen, o svemu bi debatirao. Samo je u kulturi slab. Tu jednu kukavnu stranicu preskače. Ali zato zna sve o političkoj trgovini i izmjenama Ustava, o sudionicima u aferi Indeks, o rastu turističkih dolazaka u predsezoni, sve o nogometnim transferima. Baš sve! Pije espresso nervozan jer: *Koja bi to budala dozvolila istospolnim obiteljima usvajati dicu tako da dica poslije ne znaju 'ko im je mater a 'ko ćaća?* Ili gleda konobaricu čitajući naglas tako da cijeli kafić čuje: *Studija dokazala: Ženama je bolje bez grudnjaka!* – eee to, s tim se i on slaže. Poslije objašnjava prisutnima zašto je Mutlješa dobio tako malo glasova na lokalnim izborima. Monolog završava nogometnim savjetima, sipa ih iz rukava: *Jebemu ako je taj trener normalan, što ne stavi u napad onog dugajliju Di Natalea!* A kad dođe do posljednje stranice, opet kreće ispočetka. Da utvrdi gradivo. Ja prolazim, ponašam se kao da nisam odavde, ne odzdravljam, ne pozdravljam, pokušavam se provući neopažen, ali rijetko sam te sreće.

Kad me ugleda, domahuje teškom glavom prepunom informacija, pokazuje da priđem bliže. Bliže? Ma da ne bi, pa nisam lud! Upire prstom na članak, kaže, da je on u Vladi, kao što nije, zalagao bi se za promjenu Zakona o radu. *A vi susjed?* Što ja?! Bih li ja mijenjao Zakon o radu, pita me kao da ja znam što bih mijenjao, pa nisam u Vladi,

– Zamislite, do šezdesetpete ćemo morati rintati! Kako da se mladi zaposle kad starudija ne smije u mirovinu? – proučava me zabrinuta izraza lica.

– Nikako – odvrćam ubrzavajući korak. To je jedini način s takvima, produljiti bez zastajkivanja.

– Baš tako susjed! Nikako! S posla na groblje! – viče za mnom, ali ja sam već na drugoj strani ulice, sakriven suncobranima Husine ćevabdžinice, hitam u sigurnost svoje sobe razmišljajući o mirovini.

O mirovini?! S koliko ću i kako ću? U mirovinu? Ali tko bi mi je dao? Kad već godinama ne radim ništa! Zapravo radim, održavam red u glavi, usisavam sjećanja, brišem prašinu misli – kraj poslu se i ne nazire, ali ništa od toga nemam, ni staža ni novaca, samo neki osjećaj unutarnjeg reda i čistoće. Rintam kao konj, no ipak jednom mjesečno moram do Zavoda za zapošljavanje da mi udare pečat u radnu knjižicu, jer tko sam, što sam – tek jedan od tri stotine i šezdeset tisuća nezaposlenih.

- Zasad ništa. Bude li kakvih poslova, nazvat ćemo vas – svaki put kaže ona beživotna službenica, ali nikad ne nazove. Kako bi i nazvala? I da hoće, ne bi mogla kad sam joj dao krivi broj telefona! Jer što će mi posao? Imam ga i previše u glavi!

Vraća mi knjižicu.

- Vidimo se za mjesec dana – zahvaljujem i izlazim.

Dobro je, mislim hodajući. Još kad bih se i ostalih uspijevao riješiti tako jednostavno kao nje. Neljubaznih vozača, nervoznih prodavača, pričljivih susjeda, zadirkivanja, unošenja u lice, zapitkivanja.

- Lijepo vrijeme. Hoće li za vikend kiša?

Šutim, nadam se, pustit će me na miru kad vide da mi se fućka za njih i vremensku prognozu, ali vraga će me pustiti. Tek tada im postajem interesantan. Kad vide da ne reagiram. Jer svatko bi normalan reagirao i svakog normalnog zanima kakvo će biti vrijeme za vikend. Po toj logici ja očigledno nisam normalan. Pročitao sam davno, dok sam još čitao, u nekoj knjizi članak o *energetskim vampirima*. Tada mi se to činilo kao malo vjerojatna teorija, ali sada, kako godine prolaze, uviđam da većinu ljudi i nije moguće opisati drukčije nego kao *energetske vampire*. Zato ih i izbjegavam; nisam više mlad, nemam energije i samo mi treba da mi je još netko isisava. Jedva uspostavljam balans, dovedem se u kakvu-takvu ravnotežu i naletim na takvog ili taj naleti na mene, jer me već duže drži na nišanu. Zbogom energijo, zaboravi balans. Vodim kod kuće detaljan popis svih onih s kojima, u ovoj fazi života, kontakt jednostavno ne mogu izbjeći – na listi ima susjeda, maminih liječnika, iscjelitelja, prodavačica, pekara, mesara, dimnjačara, šalterskih službenica i dugonogih medicinskih sestara. Sveukupno oko stotinjak ljudi. U stupce pokraj imena upisujem koliko je koja od tih osoba opasna po mene i moju energetsku stabilnost. Svi su opasni, ali od svih najopasniji je upravo taj psihopat s terase kafića. Već nakon nekoliko sekundi provedenih u njegovoj blizini svi moji životni i energetski resursi svedeni su na minimum. Osjećam se

potpuno isisanim. Riječ je, očigledno, o energetsom vampiru najviše kategorije s vrlo razrađenim sistemom zapitkivanja.

- A kako vaša mama? Da, da, tumor na mozgu, tu nema pomoći... - uvijek kreće s pitanjima o mami, pa onda kao slučajno, uđe u politiku i gospodarstvo, da vidi što ja, primjerice, mislim o stanju u školstvu, inozemnom dugu ili poskupljenju benzina. I kako takvom manijaku objasniti da ja već odavno ne mislim ništa ni o kome i ne mislim ni o čemu? Da sam očistio prostor u glavi do te mjere da mi ni jedna misao koja bi njega mogla zanimati nije ostala. Ali kako ga najčešće ne mogu izbjeći, prisiljen sam davati potpuno besmislene odgovore ili, isto kao sa službenicom Zavoda i ostalima sa popisa, jednostavno lagati i izmišljati. Nisam ja lažljivac niti je moja narav takva, nego je ovaj svijet takav, lažljiv i zaobilazan. Ja mu se samo nastojim prilagoditi zaobilazeći sve i svakoga, a posebno njega i njemu slične. Zbog takvih izbjegavam prolaziti ulicom, osjećam se kao divljač za vrijeme sezone lova; završit ću u kotlu, svi oko mene su krvopije, energetski lovci, a ja meta na ciljniku - endemski primjerak koji čeka metak pijanog lovca - eto, sad znate tko sam ja.

* * *

Posljednjih dana, otkako mi se uspio prikrasti, živim u strahu. Uperio mi je izgužvane, tri puta pročitane novine u leđa i počeo govoriti o prijateljstvu. Ne znam zbog čega baš o prijateljstvu, sigurno je poslije tog benignog uvoda odabranog iz rubrike *Lifestyle i zanimljivosti* namjeravao prijeći na ozbiljnije dnevno političke teme i rasprave. Naklapao je o tome kako su prijatelji i prijateljstvo jako važni, a ja sam samo nemoćno potvrđivao kad me odjednom ulovila panika: *A što ako to što mi drži upereno u leđa nisu novine, nego je pištolj? Da me tu ubije, nitko ne bi ni primijetio!* pomislio sam ustrtarenost i stao se osvrutati, tražeći načina kako da spasim živu glavu. Kad je skrenuo pogled, potrčao sam kao da me ganja stotinu vragova uskočivši u autobus koji je vozio nemam pojma ni kuda ni kamo, samo znam da su me poslije izbacili na nekakvoj livadi jer nisam imao novaca za kartu. Noć sam proveo sakriven u šumi, pod vedrim nebom, razmišljajući o prijateljstvu. Zar je prijateljstvo doista toliko važno? I nisam došao do odgovora iz razloga što prijatelja nemam. Ženu sam imao, tri mjeseca, dva dana, šest sati i trideset minuta, duže nije izdržala, ali prijatelja nemam. Ili možda imam jednog, samo ne znam je li mi to baš *pravi prijatelj* ili je tek istomišljenik. Zove se Robert Vrbnjak i uživa povlasticu, da je jedino ljudsko biće kojemu sam dao točan broj telefona. Ponekad iskoristi tu svoju povlasticu te me nazove i upita: *Jesi li za malo akcije?* To je naša šifra, znak da se spremim i pod okriljem noći odem do njega, a kad dođem, onda

sjednemo u kuhinju i gulimo krumpire. Sigurno se pitate zbog čega to? Zbog toga što je guljenje krumpira izvrstan oblik borbe protiv unutarnjeg nemira i duševne klonulosti. Ali, rijetko će vam koji liječnik to reći. Radije će vam prepisati antidepresiv ili dati neko drugo sredstvo. Vrbnjak već neko vrijeme prakticira ovu metodu revitalizacije, a ja tek odnedavno. Došao je do zaključka: kad je utučen, kad mu nije ni do čega, jedino ga krumpir spašava. Izvadi iz vreće pet, šest najdebljih pa ih guli. Naravno, kad ima novaca da ih kupi! *To je tako relaksirajuće*, kaže i utonuo u interakciju s plodom, prati oštricu, promatra to spiralno, gotovo bolno odvajanje kore razmišljajući o životu kao o velikom krumpiru, neuhvatljivom gomolju koji mu cijelo vrijeme pokušava iskliznuti iz ruku – odstranjuje tako koru života s njega nadajući se samo da jednog dana neće završiti kao ona – u košu za otpatke.

Dok sam bio mlađi, gubio sam vrijeme po raznoraznim organizacijama, sektama i klubovima. Sad sam još samo pripadnik bratstva koje njeguje kult krumpira, tajnog društva kojeg smo Vrbnjak i ja jedini članovi. Gulimo ih tako u tišini, a kad završimo, on me pogleda i važno kaže:

– Krumpir mi daje novu nadu. – Ili: – Gle kako smo se okrumpirili! – pa se smije.

I tako noć protječe, a mi umrtvljeni silnim količinama pomfrita s majonezom, sjedimo i gledamo Youtube spotove iz osamdesetih.

Da, Vrbnjak je moj prijatelj.

* * *

Mamu su zadržali u bolnici. Teška srca dao sam im broj telefona, ali druge nije bilo jer se svaki čas može očekivati ono najgore.

Nisam oka sklopio. Cijelu sam noć ležao zureći u strop i iščekujući da zazvoni.

Trudio sam se razmišljati o njoj, ali jednostavno nije išlo. I ono malo misli što je ostalo u meni, vrtjelo se oko vampira s terase kafića. Zbog čega je rekao da ja bezrazložno širim optimizam?

Kakav optimizam? Je li to nekakva šala koju ne razumijem? Jer ja uopće nisam optimističan; dapače, vrlo sam depresivna osoba i otkad znam za sebe nešto ne valja. Ili da budem precizniji u vlastitom opisu, ja nisam ni optimističan ni pesimističan, ja samo znam što

očekivati.

Ne, optimizam sigurno ne širim, ali neću se više zamarati njime.

Imam sada drugih problema.

Mama će u najboljem slučaju živjeti još dan-dva.

Samo je pitanje trenutka, rekao je doktor.

Ne radim, novaca nemam, živim od njene mirovine, nema mi druge, morat ću nešto izmisliti.

Od ljudi sam već odavno odustao, ali bez hrane još uvijek ne mogu.

Nisam pretjerano sklon tim *New Age* trendovima, ali odlučio sam: počet ću prakticirati vježbe gledanja u Sunce, onako kako onaj indijac Hira Ratan Manek podučava. Dopustit ću svjetlosti da uđe u moj život, svakog dana postepeno povećavajući vrijeme vježbanja za deset sekundi. Trebat će neko vrijeme, ali kada jednog dana postignem taj nivo da neću više imati potrebe za krutom hranom, to znači kako više neću morati ni izlaziti, odlaziti do dućana, prolaziti ulicom, pozdravljati, odgovarati na pitanja, družiti se sa susjedima, odlaziti do Zavoda za zapošljavanje. Što će mi, nek' me brišu iz evidencije! Zapravo neću morati ništa. Postat ću potpuno samodostatan i energetski neovisan. Zaključan u kući, samo ću zuriti u sunce i piti kišnicu. Ostvarit ću ideal kojem sam oduvijek težio – kompletno nestajanje iz života kao takvog!

A dojadi li mi ponekad takvo stanje vrhunske izolacije i savršenog sklada, uvijek mogu prošetati trgov energetskim krvopijama pred nosom i poslije, kada padne noć, otići kod svog najboljeg i jedinog prijatelja Vrbnjaka guliti krumpire.

ASKETA

Ovo je priča o jednom nesretniku opterećenom raznim očekivanjima.

O čovjeku koji je bio rob svojih nadanja i snova kako će se netko ili nešto jednom ipak promijeniti nabolje.

Čovjeku koji je u svojoj zbunjujućoj raznolikosti očekivanja i želja, maštao o tome da, primjerice, ljudi oko njega obrate više pozornosti na svoje prehrambene navike, da smanje unos šećera, više vremena provode u prirodi, da se vlasnik kafića u prizemlju pridržava dozvoljene razine buke, te da Vlada jasno kaže kako je proizvodnja namještaja od strateškog interesa.

Naravno, to je samo dio onoga što je želio i htio.

Iako je najčešće bila riječ o sitnicama, već su se i takva očekivanja pokazala nedostižnima. Već su i ona predstavljala izvor njegove frustracije i nemoći, a kamoli kad se radilo o višim, zahtjevnijim stvarima vezanim uz moralna načela, pozitivno razmišljanje i uvažavanje različitosti, kad je, recimo, očekivao da svi oko njega budu bolji i otvoreniji, da budu onakvi kakvi bi trebali biti – čovječniji i puni ljubavi prema drugim ljudima i svim živim bićima.

Najgore od svega je bilo to što se njegova očekivanja nisu zaustavljala samo na ljudima. Jer, imao ih je on i od političkih sistema, velikih multi nacionalnih korporacija, država, elite koja upravlja ovim svijetom, od oblaka i kiše, Sunca, planeta, izvanzemaljske inteligencije, pa tim redom, logično, i od samog Boga, ali s njim, kao ni s ostalima, nije uspijevaio uspostaviti kontakt.

Od svih i svega je taj čovjek imao očekivanja, jedino ih od sebe nije imao.

Radio je posao kojeg nije volio, stanovao u jednoj od onih, bezličnih, na brzinu sagrađenih kuća, obitelji ni prijatelja nije imao i dane je provodio jedino u društvu svojih neispunjenih očekivanja. Ponekad bi za trenutak uzjahao val sreće zadovoljan kada bi se neko od njih barem djelomično realiziralo, ali bi se uskoro opet utopio u oceanu nezadovoljstva jer svijet oko njega nije bio onakav kakav bi mogao i trebao biti.

Zato ga je nastojao promijeniti nabolje, borio se, napadao visoke zidine svojih opterećenja, ali svijet je i dalje ostajao isti.

Kada mu je bilo svega dosta napustio je svoj dotadašnji način života i odao se skitnji.

Nakon vremena provedena u potrazi za odgovorima i spoznajom, put ga je nanio u Indiju, šaroliku zemlju velikih socijalnih razlika, prometnog kaosa, poplava i prljavštine, zemlju u kojoj su svi varali zbunjene strance, taksisti i rikše nudili usluge prostitutki, a vlasnici šugavih hotela mislili samo na sebe i svoj profit.

Ruku na srce, s druge strane Indija je bila i zemlja tisućljetnih duhovnih učenja, ali, rijetko je koji učitelj od onih koje je sreo, na njega ostavio dojam. Jer, većinom se radilo o prevarantima, lažnim guruima koji su prihvatili moderne blagodati i duhovnost im je bila samo izgovor da se domognu novaca lakovjernih turista.

I već se je spremao na odlazak kada mu neki bramani savjetovaše da se popne na brdo na kojem živi veliki mudrac Maha Jinabhadra, učitelj čiji nauk u sebi objedinjuje svo znanje onih koji su postigli duboki uvid.

- U redu - rekao je čovjek odlučivši Maha Jinabhadri dati priliku.

Drugog se jutra zaputio užarenom stazom, da bi nakon višesatna hodanja ugledao starca obučenog u iznošeni haljetak kako sjedi ispod smokvina drveta i meditira.

Neko ga je vrijeme promatrao, a onda mu je prišao bliže.

Mudrac je ostao nepomičan, posve utonuo u svoje zadubljenje.

Čovjek je sjeo pored njegovih nogu odjednom osjetivši duboki spokoj i blaženstvo, i sjedio je tako misleći kako je ovaj skromni asketa postigao probuđenje, duboki uvid o prirodi stvarnosti, postigao ispunjenje koje je svojstveno samo onima koji više ništa ne posjeduju, onima koji su se posve odrekli materijalnoga, te da će ga, kada otvori oči, pitati smije li ostati kraj njega i biti njegov učenik.

A tada ga je iz bujice misli i očekivanja prenuo glasan zvuk mobitela koji je dopro iz mudračeva haljetka.

Ptice su zacvrkutale, lijepe muhe poletjele, a Maha Jinabhadra je otvorio oči i iz džepa izvukao najnoviji Smartphone.

- Da - javio se rekavši - Svakako, može. Rezervirajte dvoranu. LCD projektor... čujete li, platno, Internet, razglas, mikrofone, prostor za meditaciju... halo... simultano prevođenje i

apartman s pogledom na more.

Na to je ovlaš pogledao čovjeka i vrativši Smartphone u haljetak, dodao: – Žalit ću se operateru. Signal je ovdje stvarno loš.

A čovjek je ustao, zahvalio na poduci i vraćajući se istom stazom kojom je i došao, konačno uvidio jedinu istinu vrijednu spomena u priči o svom životu, a to je da kada ne uspijevaš promijeniti svijet, onda odustani od svojih očekivanja i promijeni jedino što možeš.

Promijeni sebe!

Poslije se o tom čovjeku više nije čulo, ne znamo jesu li mu se želje ispunile i ne znamo što je dalje s njim bilo.

ČEKAM. POVOLJNO.

Vino, pivo, pelin. Konobar, klinka koja bi, pa ne bi i ti, anonimus, pao na psiho-testu.

Posljednjih deset kuna, prazna čaša i vječita dvojba: otići ili ostati?

Odlaziš.

Poslije, u sobi koju smiješ koristiti dok se gazda Franc ne vrati iz toplica gdje se trenutno rehabilitira jer si je u lovu na prepelice slučajno propucao nogu – film *Život je lijep*.

Mijenjaš program. Opet. Mijenjaš. Kao da ti se radi o životu, kao da ta opsesivna radnja predstavlja doslovno još jedinu opciju koja ti se nudi u ovom svijetu *beskrajnih mogućnosti*. Ali tješiš se, jer nekakav izbor ipak imaš. Ma što bi ti htio? Imaš slobodu. Slobodan si promijeniti program! Samo, nije se lako nositi s tolikom slobodom. Nije, ali ako ništa, barem imaš osjećaj da vladaš situacijom.

Spavaš pred televizorom s daljinskim u ruci, vrtiš snove kao programe i sanjaš neku uvrnutu, akcionu verziju filma u kojoj umjesto Roberta Benignija glavnu ulogu igra Jean Claude Van Damme.

Kakav film!

Ujutro se budiš slomljen, gutaš aspirin i izlaziš na neispavanu i raskopanu opatijsku ulicu, koja ti se ne raduje kao uostalom, ni ti njoj.

Kiši, a kišobran nemaš. Poslužuješ se jednim ženskim, ostavljenim ispred ulaza u dućan.

Hodaš, zaobilaziš rupe i lokvice prikradajući se sivoj, bezličnoj zgradi Mirovinskog osiguranja. Krećeš u ono što gazda Franc zove: *lov na dokumente*.

Tvoji su koraci nečujni poput koraka *lovca*, ali tvoj hod odaje nervozu, nesigurnost čovjeka koji ide *samo uzeti par potvrda*, ali sluti da to neće biti bezbolna, a ni laka zadaća.

Uspinješ se stubištem praćen jatim birokratskih moljaca, prolaziš hodnicima omamljen mirisom dotrajalih parketa i arhiviranih fascikala.

Drugi kat, kancelarija broj trinaest.

Tvoj sretan broj!

Ili možda ipak ne, jer nisi ni otvorio vrata a već te je napao red kapitalac! I to kakav?! Deset-metarski! Proteže se od šaltera pa do kraja čekaonice. Kao ona zmijurina iz *Anakonde*!

Šokiran pokušavaš uteći, ali red je brži – razjapljuje čeljust, uvlači te u sebe i samo si broj s papirića, nula si na kvadrat.

Što bi gazda Franc učinio u tvojoj situaciji? Zamolio svetog Huberta, zaštitnika lovaca za pomoć? Pripucao iz sačmarice? Ti stojiš prepušten sudbini. I opet ta dvojba: otići ili ostati? Pitanje izbora, pitanje smisla, središnje pitanje ove glupave priče. *Ostati ili nestati?* Pruža li se i ovdje mogućnost izbora ili to važi samo za TV programe? Želiš li ili ne želiš te dokumente? Želiš. Pa čekaj onda! Kako ostali tako i ti!

Masiraš sljepoočnice, dišeš na škrge, uvjeravaš se: *život je lijep!* Miješaš kavu plastičnom žličicom pet puta u jednom, pet puta u drugom smjeru, zapitkuješ, cmoljiš, osjećaš se kao krivo zalijepljena taksena marka. U neko doba, kisela službenica sa spuštanim dupetom i podočnjacima do brade saopćava da je sada vrijeme za marendu i zatvara ti prozorčić pred nosom.

Gazda Franc ne bi bio zadovoljan. Brate, nikad od tebe *lovca na dokumente* – prije si nalik lovini nego lovcu – dokumenti više love tebe no ti njih.

Bježiš u susjednu kancelariju, ali i tu ih je gomila. Čekaš, a glava ti puca, pozadinski, mutno, kao da nije tvoja već unajmljena, kao da ti je par brojeva premala. Ni *Život je lijep* tu ne pomaže, jer kako može biti lijep u ovom konclogoru papirologije, okružen bodljikavom žicom nepotpune dokumentacije, neplaćenih upravnih pristojbi i neljubaznih službenika?

Nekoliko minuta poslije već si u zgradi MUP-a. Druga institucija, ista priča: procedura, gužva, red i glavobolja. Još te, uza sve to, sa zidova oblijepljenih plakatima promatraju nasmiješeni policajci – ljubazni panduri uvijek spremni pomoći. Vele da nije ni policija ono što je nekad bila – samo pendrek i batina. Osmjeh i lijepa riječ su, brale moj, sada u njoj propisane pravilnikom.

Ali red ni makac!

Zatvoreni prozori, virusi; neki penzić ispred tebe tako samrtno hropće kao da će svakog časa odapeti. *Odlično, jedan manje*, misliš, ali pokazuje se da je stari žilaviji no što izgleda. I već ste kao sardine u konzervi kada se unutra ugurava još i mama s troje klinčadije. Nije ih

imala kome povjeriti na čuvanje, objašnjava i moljaka da je puste preko reda, jer *mora samo predati neke papire*. Svi se slažu osim tebe. Zapravo, nitko se ne slaže, ali ti jedini pokazuješ svoje neslaganje.

- Ne može, stanite tamo i čekajte kao ostali! - kažeš, ali na svoje iznenađenje, nailaziš samo na osudu prisutnih.

Jer: *Kakav si ti to čovjek? Sram te bilo! Ne voliš djecu!*

Šutiš, pokrivaš se ušima, a dječurlija, kao navijena, cupkaju i cikću, šmrcaju, sline, i padaju, a mamica im sva zabrinuta briše nosove i *ćući-bući* ih prekorava: - Buuu, to kakano!

Svi je puštaju. I ti je puštaš, ali već si evidentiran. Djecomrzac!

Podli, mali manipulatori! Svih su općinili! Čak se i šalterska službenica, žena medvjedih proporcija, razniježeno miče od onog svog stakla s rupicama koje služi za pljuvanje kroz njega i nutka ih gumenim bombonima s policijskim punjenjem. Glomaznoj kakva već jest, šapa joj zapinje između stakla i pulta. Svi skaču, nastoje pomoći, jer riječ je o vrlo važnoj šapi, onoj kojom udara žigove. Bomboni padaju, dječica plaču, a tebi glava samo što ne eksplodira.

Kada napokon dođeš na red, osmijeh i ljubaznost šalterske službenice postoje još samo na policijskom plakatu. Žena se iz milog medvjedića pretvorila u birokratskog zmaja. Valjda zato jer ne voliš djecu ili si je možda isprovocirao pitanjem zbog čega ovu jebadu nije moguće obaviti od kuće, internetom?

Trlja šapu, najradije bi te u top strpala. Ni ne gleda te dok ti vraća papire.

- Izvolite se vratiti kad kompletirate dokumentaciju!

Jedino je u zgradi Općinskog suda mrvicu podnošljivije. Ako zbog ničeg, onda zbog činjenice što potvrde izdaje jedna, utegnuta, ima koju godinicu, al' se dobro drži. Uuu, koje pravosudno tijelo! Čipkasti joj rub grudnjaka proviruje dok se saginje i traži *NumLock* po tipkovnici. Jebate, sise k'o airbag! Ni najmanje ti ne smeta što svi oko tebe živčane, svađaju se tko je prije koga došao. *Samo se vi koškajte*, misliš uživajući u pogledu. Pokušavaš je uloviti na prepad: - Lijepo vrijeme - smiješiš se i namiguješ joj, a iz Centra za obranu od poplava javljaju da vodostaj Save i dalje raste.

Nije joj do šale: - Morate podnijeti zahtjev! - kaže i vraća ti dokumente.

- Kakav zahtjev, srećo?- pitaš tražeći je broj telefona da se dogovorite u svezi papirnate problematike i ostalih gorućih tema vezanih uz sigurnost u prometu.

Jednim te pogledom otpili kao suhu granu.

- Sljedeći!

Debakl brale, ali barem si prikupio materijal za onaniranje i predao dokumente koje ionako neće tako brzo riješiti, jer prije toga moraš donijeti potvrdu o nekažnjavanju, ali i to je sad pitanje života i smrti, jer protiv tebe je podignuta optužnica, samo nisi još dobio poziv da moraš na sud, dakle ništa, znači, sad ti je bitna ta potvrda o nekažnjavanju, ali ne znaš možeš li je dobiti iako je podignuta optužnica, a to ti uglavnom, nitko ne zna reći, a nisi je ni slušao, već si samo blejao...

Kakva zavrzlama!

Ispada da u pravno-birokratskom pogledu ti ne postojiš.

Tebe nema. Ti si čovjek-zrak

Kao što ni ovaj apatični grad raskopanih ulica ne postoji.

Sve što postoji samo je beskonačna kišurina i tmurno nebo.

No, ako ćemo pravo i budućnost neba je upitna, jer je ono slučaj za sebe i samo još jedna tužna hrvatska privatizacijska priča. U nezavidnom je položaju; nakrivilo se teško i prepuno oblaka i kao takvo pokazalo nerentabilnim, te se sad nalazi u poziciji da bude prodano stranom vlasniku. Kako stvari stoje, ni nebo uskoro neće biti u domaćem vlasništvu. Isto kao ni vrapci i golubovi ispod njega. Jadne ptice! Uopće ne slute da će uskoro letjeti ispod tuđeg neba. Ali čini se kako to njima ništa ne znači. Boli ih kloaka za nebo! [1] Prezrivo klikću i gađaju izmetom grupu izraelskih turista što lome noge po raskopanim ulicama šećući Opatijom kao minskim poljem. Siroti ljudi, kad su uplaćivali boravak rečeno im je da ovaj grad, biser Jadrana, stara dama sa sto šezdeset godišnjom turističkom tradicijom obiluje sadržajima, a sad samo gledaju kako izvući živu glavu. Jedino što još unosi dozu dostojanstva u cijelu sliku je duh Njegova Veličanstva Franza Josepha, cara i kralja Franje Josipa – lebdi na vrhu stepeništa ispred ulaza u hotel Imperial, gleda podanike i osmjehuje se tim svojim apsolutističkim brčinama, misleći: *Kmetovi! Jadna li vam majka. Nije li vam bilo bolje u Austro-Ugarskoj?*

Čovjek-zrak sa ukradenim ženskim kišobranom u ruci. Nezaposlen i dekontiran To si ti!

Ipak, kopka te, upustio bi se u poduzetničke vode. Razmišljaš da otvoriš firmu za čekateljske usluge. Nazoveš je: *Čekam. Povoljno*. Otvoriš firmu za deset kuna i lijepo se po cijele dane kiseliš u redovima. Čekaš za sebe, za druge, na zeleno svjetlo, da te legaliziraju, po navici, u uredima, javnim institucijama, redovima ispred ambasada, iščekuješ promjene, novu epizodu Male nevjestice, čekaš svojih pet minuta, čekaš da na vrbi rodi grožđe. A u slobodno vrijeme opet čekaš, onako, iz hobija, po raznim događanjima, happeninzima, pred vratima dućana, na degustacije i poklone iznenađenja. Tko zna, možda se i obogatiš čekajući. Vele neki kako silna para leži u redovima i da tko čeka i dočeka. Zato, kao i većina ljudi u ovoj zemlji, i ti svoju budućnost vidiš jedino u čekanju! Pa što vrag ili EU da. Na onog s nebesa, već odavno ne računaš. Njega su prodali, u kompletu, zajedno s galebovima i oblacima.

Situacija nije bajna, ali pobogu, dosta s tom kuknjavom.

Život je lijep!

Kako drugi tako i ti: stani u red, šuti i čekaj!

[1] Kloaka ili nečisnica je analni otvor nekih životinja, prvenstveno onih koje liježu jaja.

* * *

S nepotpunom dokumentacijom pod miškom i džepova punih optimizma bez pokrića nalijećeš na Žorža. Od svih ljudi na svijetu, baš na Žorža! O, kako je sretan, što te vidi! U žurbi je, vraća se u Austriju, ali sretan je kao nacija poslije oslobađajuće presude hrvatskim generalima. Stalno na tebe misli, kaže, tim svojim naglaskom, mucavim i štucavim. Čitaš ga kao otvorenu knjigu, još ga nije prošlo, još je zaljubljen, na neki svoj način, sramežljiv, platonski, još je zaljubljen u tebe. Dežmekasti, ostarjeli *gay*.

Hoće te voditi na pizzu, jer nisi ništa jeo.

- Kakvu pizzu voliš?

Pokušavaš mu objasniti, ne voliš pizzu, samo redove i čekanje voliš, ali ne razumije. On živi u ozbiljnoj zemlji sređene administracije, kako bi te i mogao razumjeti? Nisi gladan, naručuješ pelinkovac.

Nije zadovoljan.

- Moraš jesti. Omršavjet ćeš - kaže.

Čudan je taj naš Žorž, nije loš, ali je čudan. I nema u ovoj knjizi fascikla ni ladice u koju bi ga se moglo ugurati. Zaljubljen je u tebe, o da, to je tako jasno. Njegov pogled, nesiguran i pažljiv do iritacije, sve otkriva. Žorž je pravi stručnjak u prikrivenom gledanju. Koristi taj svoj specijalni, vratolomni kut proučavanja i neuobičajene perspektive promatranja, uspijevajući tako cijelo vrijeme piljiti u tebe bez da te ijednom pogleda. Ili barem ono - bez da te izravno pogleda. Fokusira ti cipele ili kruži pogledom po stropu dekoriranom ribarskom mrežom i kao uzgred primjećuje: - Imaš duge trepavice - dodajući nešto nevezano, stidljivo nešto o tome kako voli mreže, jako ih voli i sigurno bi, da nije hotelijer, bio ribar ili možda mornar. Mreže su fine, o jesu, taj njihov oblik, ima u njima neke poetičnosti, gotovo senzualnosti, svega u njima ima i svačega se nađe. Najradije bi i tebe ulovio jednom. Voli ih, voli skoro kao tvoje oči, ali to ne spominje. Šuti, no njegov pogled ne miruje, vrluda od stropa do ogledala iza šanka, traži putove i skrivene prečice koje vode između tvojih očiju, mreže i čvrstog dupeta mlađahnog konobarčića što vam donosi piće.

Onda počinje pričati o tom hotelu kojeg vodi u Tirolu. Kako imaju sve manje posla, kriza je i njih dohvatila. Kriza brale. Mogao bi ti srediti radnu dozvolu. To je zanimljiv posao, rad s

ljudima i tako.

- Bi li volio raditi u hotelu? - pita.

Ne odgovaraš. Šutiš. Nadaš se da će barem taj dio shvatiti.

Zvoni mu mobitel.

- *Ja, bestätigen Sie... Natürlich komme ich...* [1]

- Obaveze - osmjehuje se, pogleda upletena u mrežu.

Nesretnik, sve ga muči. Hotelsko poslovanje, tvoja emocionalna hladnoća, smisao života... *Das Leben ist schön.* [2] I Vaso ga muči! Ne skriva suzu dok priča o Vasi, o tome kako ga je sreo jutros. Vaso je njegov ujak, bivši glumac, negativac iz *ex Yu* koprodukcija, koji stanuje u potkrovlju vile uz Lungomare i nije svoj otkad mu je žena umrla. *Otkad mu je žena umrla?* Koliko te sjećanje služi, Vaso nikad ni nije bio svoj. Ti ga barem znaš, bio si podstanar kod starog čudaka. Tamo si i upoznao Žorža, skrivao se od njega po Vasinoj stančini od stotinu kvadrata. Glumac sad živi sam i po cijele dane loče. Kaže, već u devet kada ga je sreo, bio je pijan. I rekao mu da će se večeras objesiti. Nema više odgađanja, dosta je odgađao. Ima još par sati da poplaća račune, sredi neke sitnice, a uvečer se vješa. U osam, poslije Dnevnika, jer Dnevnik nikad ne propušta. Tako mu je rekao i sad ne zna je li mislio ozbiljno.

- Što misliš, je li moguće da se Vaso objesi? - pita.

Zanimljivo pitanje. Najradije bi vrisnuo, ali ne mičeš masku hladne nezainteresiranosti. Kažeš: - Ma to se on samo tako prijeti! - ali znaš, ako je stari tako rekao, onda nema sumnje. Sjećaš se, više ti je puta pokazivao jednu gredu, svoju *najdražu gredu*, tako ju je zvao, udarao po njoj svojom okupatorskom ručetinom i govorio: *Sinko, na njoj ću ja odigrati svoj posljednji čin. Sa štrikom oko vrata!* Pita bi li trebalo nekog obavijestiti što Vaso sprema? Policiju, službu psihološke pomoći?

- Obavijestiti? Ma jok! Nema potrebe! - odmahuješ.

Predlaže da večeras prije Dnevnika odeš malo popričati s njim, jer Vaso te uvijek hvalio i govorio da si ti momak na mjestu.

A sad stvarno mora ići. Nazvat će te. Vadi iz novčanika sto eura.

- Uzmi, to je za tebe. To je da malo pripaziš na Vasu.

Udaljava se, maše šarenom maramicom, više ga nije moguće razlikovati od skupine izraelskih turista, a tebi u glavi, iz drskog jaja pohlepe upravo se izlegao plan.

Odlaziš do sobe. Izvrćeš sadržaj torbe, kopaš, sjećaš se, imao si ih, moraju biti ovdje. Aha evo, to je taj svežanj i u njemu duplikat ključ Vasina stana. Nisi neki pretjerano temeljit ni organiziran čovjek, ali u svom podstanarskom stažu od jednog pravila ne odustaješ – uvijek napraviš duplikat ključa stana u kojem boraviš! Na odlasku original vratiš vlasniku, a duplikat fino zadržiš. Zlu ne trebalo ili kao što je tvoj stari znao reći: *Jer nikad ne znaš, kad će ti što u životu dobro doći!* Uvijek spreman, takav je bio tvoj stari. Nikad tom istom životu ne dozvolivši da ga ulovi nespremna. Sjećaš se, posljednje što ti je rekao, tamo, u bolnici, sakrivajući osobnu i vozačku ispod jastuka i u paničnom strahu od policajaca koji mu ni u snovima nisu dali mira bilo je: *Sine, nikad ne znaš gdje te ta govna čekaju. Zato, bolje biti spreman nego jeban!*

Tako je rekao i već sljedeće noći umro. U snu!

Nisi kao tvoj stari, nisi toliki ziheraš, misliš gledajući ključ. Ipak, ovo si dobro smislio, plan ne može iznevjeriti. Večeras ćeš otići kod Vase, ali ne s namjerom da ga pokušaš odvratiti od njegove samoubilačke nakane i ne prije Dnevnika, već poslije, u vrijeme u koje će te on već dočekati obješen o svoju *najdražu gredu*. Znaš gdje drži novac – u ladici pokraj televizora – a stan je prepun zanimljivih stvarčica. Uzet ćeš sitnicu, dvije, izaći, ponašati se kao da si tek stigao, pozvoniti, alarmirati susjede, reći da si došao vidjeti je li Vaso dobro, a sad ti ne otvara. Jasno, spomenuti ćeš i Žorža, konačno, on te poslao. Kako ni njima neće otvoriti, provaliti će i pronaći glumca obješenog.

Savršen plan. Golica te u svojoj jednostavnosti, uzbuđuje. Razrađuješ pojedinosti, grlo ti se suši, bilo ubrzava. Puniš kadu vodom, zamišljaš onu službenicu Općinskog suda kako skida bluzu. Zamišljaš te dinje bez grudnjaka kako se razlijevaju kao puding, tako krupne. Vani sijevaju munje. I u tebi sijevaju dok zatvaraš oči. Brišeš se prekratkim ručnikom, liježeš na krevet, pušiš cigaretu za cigaretom, čekaš da se smrači.

Izlaziš.

Hodaš prema pristaništu, skrećeš. Nigdje nikoga osim zaljubljenog para srednjoškolaca, što se zalijepljeni ispod kišobrana, ljubakaju u parku.

Nestrpljiv si. Daj se smiri! Pričekaj! Barem si u čekanju ekspert. *Koliko je sati?* Nisi se sjetio ni televizor upaliti da vidiš je li Dnevnik prošao. *Kad je uopće Dnevnik?*

Pališ cigaretu. Stojiš naslonjen pokraj zida s kojeg se odlijepio nekakav šareni plakat. Žuta svjetlost kaplje s lampe što visi na vrhu iskrivljenog drvenog stupa i ti razaznaješ slova: *Biser Izidor, izložba Politička svrdla*. Kakvo je to ime? *Biser*. Jebeš ime! Ne zanima te slikarstvo. Jedine slike koje te zanimaju su one koje se može ukrasti. Radije nego slikar bi bio pjesnik. Pjesme voliš, posebno narodnjake. Čak ti ponekad bude žao što nisi pjesnik. Napisao bi pjesmu o gazdi Francu, ali ne ovom iz toplica, već o pravom Franzu Josephu, caru i kralju Franji Josipu koji te ovih dana, otkako si u novinama čitao o njegovom životu, naprosto opsjeda, ne izlazi ti iz glave. Zamišljaš ga kako je nekoć ovuda, u društvu grofova i baruna, šetao *Lungomarem*, promatrao valove i crpio inspiraciju za svoje slavne govore o jednakosti svih naroda unutar Carstva, napisao bi pjesmu o pismima koja je pisao svojoj Elizabeti Bavorskoj, dragoj Sisi, dugim pismima koja joj je slao tamo, na Krf, a na koja mu je ona, tako rijetko odgovarala. Napisao bi pjesmu, jedini je problem što ne znaš kako, ti ne pišeš stihove, ti nisi pjesnik. Nisi tako produhovljen. Tek si nezaposleni građevinski radnik, pridošlica, lopov koje planira obješenom glumcu ukrasti životnu uštedevinu.

Ali to je tako, *C'est la vie*.

Bacaš opušak, krećeš dalje.

Evo, to je ta kuća. Utonula u magluštinu i sakrivena živicom prorijeđene lovor-višnje djeluje sablasno. Ništa se nije izmijenilo, sve je isto kao u vrijeme dok si stanovao u njoj. Hrdava vrata i kameni zid, do pola urušen. Iza poluosvijetljenih prozora stana na drugom katu, obitelj je mrzovoljnih starih gundala, ali zbog njih se ne moraš zabrinjavati, oni nit' vide nit' čuju. Jedino što ti može poremetiti plan je susjedina pudlica, neurotično malo stvorenje koje laje na svaki šum. Zato budi tih, budi neprimjetan. Prilaziš šljunčanom stazom. Hladne mramorne stepenice, kovana ograda, austrougarski šarm. Uspinješ se stubištem, tiho, još tiše, na vrhovima prstiju dolaziš do vrata Vasina vrata. Zvoniš, jednom, kratko. Čekaš. Ništa se ne događa. Ruka ti drhti dok pokušavaš utaknuti ključ u bravu. Nije je valjda promijenio? Stari škrtac, dobro je, nije. Polako otvaraš vrata i ulaziš. Polumrak se odljepljuje s vlažnih zidova, prostire podom, škripi ispod tvojih koraka. Jebote, kako ovo misliš izvesti, tek sad te preplavljuje strah. Stvarno si lud! Da si barem baterijsku svjetiljku ponio, ali čak ni to. A svjetlo ne smiješ upaliti, mogao bi te netko vidjeti iz lučice. Stojiš i čekaš da ti se oči priviknu. *Je li mrtav? Je li se već objesio?* Kakva jeza, brale. Ti i mrtvac na par metara udaljenosti. Vidao si već leševe, ali nema u tome neke romantike. Najradije bi se okrenuo i pobjegao, no tvoji koraci nisu ptice kukavice, sami te odvlače u smjeru sobe. Razaznaješ konture. Trosjed, slika na zidu. Klimava svjetlost što dopire kroz prozor tek neznatno

pomaže. S nelagodom dižeš pogled. Ali gdje je Vaso? *Gdje je?! Nema ga na mjestu na kojem si ga očekivao ugledati, ne visi on, ali je s najdraže grede obješeno nešto što podsjeća na uže s omčom na kraju, a i stolica je tu. Pozornica je, čini se, spremna, još jedino glavni glumac nedostaje!*

Budalo! Budalo nestrpljiva! Došao si prerano!

I što sad? Otići ili ostati? Opet to nesretno pitanje!

Ali vremena za razmišljanje nemaš, jer ulazna se vrata otvaraju. To je Vaso! Vratio se! Čuješ korake i podrigivanje, čuješ kako psuje teturajući hodnikom.

Sakrij se! Brzo! Ali kamo? U zidni ormar! Masivan stari ormar u kutu sobe dovoljno je prostran. Uvlačiš se unutra i viriš kroz uski prorez pri vrhu dvokrilnih vrata.

Vaso pali svjetlo i ulazi. Uspuhao se kao vepar, naginje iz boce, samo mu još mitraljez i šljem nedostaju pa da sve bude kao u dobrim starim *ex Yu* koprodukcijama. Uzima daljinski i sjeda. Svjetlost iskače iz ekrana, izvija se u ritmu reklama, omča mu treperi ponad glave. Ti nepomično stojiš priljubljen uz kapute, a predstava počinje.

Svuđ oko tebe gaće, zakrpane čarape i iznošeni kaputi. Miris naftalina draška ti nosnice, osjećaš se kao partizanski diverzant, kao Boško Buha dok se prikrada neprijateljskom bunkeru.

- Dobra večer - kaže voditelj i nastavlja: - Poskupljenje grijanja... nezaposlenost raste, oporavak se ne nazire... traže šest plaća... štete od poplava... deložacija... odrezao punici glavu...

Kako može biti dobra, uz ovakve vijesti? Nije ni čudo da se planira objesiti. I ti bi kad bi ovako nešto slušao svaki dan. Ali opet, kako biti siguran da to doista i namjerava? Samo da se na kraju sve opet ne pretvori u nategnut, morbidan igrokaz kazališta sjena, u čijoj je glavnoj ulozi pijana stara budala i ti, kao svjedok njegovih premišljanja - jedini gledatelj u predstavi u kojoj se, kao uostalom u svim predstavama života i smrti, sve svodi na nemoćno iščekivanje.

Vaso, tako glomazan i podbuo, dirnut cjelokupnom situacijom u državi, iznenada ustaje i teturajući prilazi televizoru, pokušava poljubiti Vesnu Pusić koja se trudi uvjeriti javnost u to kako vladajuća koalicija nije u krizi.

- Sve vas volim! I HDZ i SDP! - uzvikuje prepun ljubavi za sve političke opcije. - I lijeve i desne!

Klati se usred sobe pogledavajući prema ormaru. Smrznuo si se, nije valjda vidio odraz tvog lica koje netremice pilji u njega? Uostalom i da jest, što bi to promijenilo? Ako je ovo predstava, ti gledatelj, a on glumac, onda je sve u redu jer glumac, kakav-takav, pa bilo i trećerazredni, ne postoji bez publike.

Opet sjeda pogleda prikovana uz ekran, a minute se razvlače kao špageti, kao grafikoni Mislava Bage.

- Od vijesti iz svijeta izdvajamo... - osmjehuje se voditelj i slijede prizori obračuna policije i prosvjednika, nasilja, američkog uplitanja u krhki mir na Bliskom istoku, NATO licemjerja, nemoralnih političara i ostalih svjetskih i domaćih sranja i gluposti.

Nije ti lako. Prdnuo si, gušiš se, nemaš zraka, još ćeš se izvrnuti, udaviti u vražjem ormaru. Nos ti curi, misli urlaju, cijela ti glava odzvanja. Primjećuje li se to izvana? Onda se primire, shvate valjda da vikanjem neće mnogo postići, pa stanu šaputati, umiljavaju se, dišu ti za vrat i odjednom uviđaš: *Jebem mu sunce, ma život je lijep! Usprkos ovakvim vijestima je lijep.* Dolazi ti da izađeš, zagrliš ga i povikneš: *Šta ima Vaso!? Ajde, mani se tog užeta, život je lijep! Radije nam natoči te rakiještine!*

Ali nećeš, jer da si tako nešto namjeravao ne bi se sad tu, među prljavim gaćama i iznošenim potkošuljama sakrivao kao zadnja pizda. čekajući da se starac objesi.

A onda odjednom začuješ taj glas u glavi!

- Čuješ li me podaniče, tebi se obraćam!?

- Molim? - prestrašeno šapućeš. - Tko si dovraga sad ti?

- Ja sam crv savjesti u tvojoj glavi! - grmi glas.

- Ne vjerujem ti!

- Ja sam duh Franje Josipa, austrijskog cara i ugarsko-hrvatskog i češkog kralja, ja sam onaj koji će ti ponuditi izbor!

- Sereš! Kakav izbor? O čemu pričaš?

- O izboru da odabereš drukčiji završetak!

- Nema drukčijeg završetka. Sam je odabrao umrijeti. To je njegov izbor – kažeš jedva dišući.

- Da, ali i ti si sudionik u ovom igrokazu. Misliš da možeš tek tako reći: *To se mene ne tiče!*? Da je to tako jednostavno? E pa nije! Jer druškane moj, nema tog ormara u koji se možeš sakriti, a da te savjest ne pronađe. Trgni se! Reci, iz kojeg bi razloga ova priča morala završiti tako crno? Kao da dosad već nije bila dovoljno crna? Zar je sve u životu tako beznadno?

- Previše moraliziraš! Ideš mi na živce!

- I ti meni! Cijelo vrijeme samo nešto čekaš. Cijela ova priča zaudara po čekanju. Pa i ovo u ormaru, što je drugo nego podlo iščekivanje? Gadiš mi se, podsjećaš na strvinara! Hajde, ponudit ću ti dva završetka, pa ti odaberi. U prvom ćeš samo tako stajati i pustiti ga da se ubije. Misliti: *Kako će se ovako pijan popeti na stolicu?* Gledati kako pokušava, biti spreman pomoći mu ne bi li se što brže objesio. I biti zadovoljan kad se popne, kad napokon ulovi ravnotežu i kao ekvilibrist u svom posljednjem nastupu, uspije staviti uže oko vrata. Gledati kako stoji u toj završnoj pozi, šah-matu života, poziciji u kojoj mu preostaje još samo jedan potez, odlučujući trzaj i stolica se već izmiče, ruke lete prema vratu, tijelo se mahnito klata, a ti gledaš, ne mičeš se, samo moliš boga da uže izdrži jer nije to šala, Vaso ipak ima koju kilu. Jesi li šokiran prizorom? Nisi uopće. Samo se pitaš je li to sad to? Je li napokon kraj? Smiješ li sad konačno izaći i ukrasti što se može? To je prva mogućnost, prvi odabir. Ali postoji i drugi, onaj u kojem nisi vođen pohlepom. U njemu, ti, čovjek iz naftalina, napuštaš svoju ulogu pasivna promatrača, kao *Deus ex machina* izlaziš iz ormara, sudjeluješ u raspletu radnje, mijenjaš slijed događaja u korist života, činiš kraj ove priče bar donekle podnošljivijim. Prilaziš mu i pitaš: *Šta ima Vaso!? Ajde, mani se tog užeta, život je lijep! Radije nam natoči te rakiještine!* Eto, izbor uvijek postoji. Izbor. Jasno, pod uvjetom da se uspiješ sjetiti gdje si ostavio daljinski. I to je sve. Mijenjaj program, ali pazi da te od silnih opcija i beskrajnih mogućnosti ne zaboli glava – glas u tebi i dalje odjekuje, ali ti ga više ne čuješ.

Uspijevaš se oduprijeti još trenutak, a onda zbog pomanjkanja kisika gubiš svijest i ispadaš iz ormara točno pred noge zabezeknutom Vasi.

[1] *Da, potvrdite... Naravno da dolazim...*

[2] *Život je lijep.*

MADIO IČA EV EC

(Mama, a gdje je zeko?)

Nisam sklona planiranju. Nikad nisam ni bila. Znam što ću raditi pola sata, eventualno sat unaprijed, ali misliti što ćemo jesti za večeru i hoće li biti dosta mlijeka za kavu sutra ujutro, već je izvan mojih mogućnosti. *Prošlost su tek uspomene, a budućnost je neizvjesna.* Naučila sam to davno, dok sam još kao mlada nastupala u cirkusu, izvodila akrobacije na trapezu. U životu je sve rizik. Letiš zrakom, izvodiš vratolomije od kojih publici zastaje dah, a dobro znaš da možeš pasti, ali o tome ne razmišljaš. Tu si, postojiš tih pet minuta koliko traje tvoj nastup, a ostalo je nebitno.

Godinama već ne nastupam, ali i dalje živim u intervalima od po pet minuta. Zijevam, tjeram muhe, usitnjavam peršin, pijem vodu, perem zube, vodim ljubav – sve su to aktivnosti koje iziskuju jedva toliko vremena. Jedino su komarci i znojenje iznimka. Te dvije pojave, dva fenomena, uvijek na neki način zaobilaze moj petominutni koncept i predstavljaju prijetnju tijekom cijelog dana. Mogu ih usporediti s ispadima bijesa svoga supruga. S onom stranom njegova karaktera o kojoj on ne želi slušati, kao što ni ja ne želim znati što donosi budućnost.

A kad legnem, san mi ne dolazi na oči.

Ujutro je sve isto: mlijeka za kavu nema, on je nervozan, sve je isto, a opet nekako drukčije. Kao da se tijekom noći nešto promijenilo. Ja ne znam što, a njega niti ne pitam.

Kao da je nešto nestalo.

Zar sam ja jedina koja to primjećuje?

Čini se kako je sve počelo onoga dana kad se ljeto stalo osipati nalik laticama jasmína, topiti kao led na suncu, a ja živjela svojih pet minuta, sve se nekako nadajući da će prestati. Ali nije. Kažem, ne zabrinjavam se budućnošću, ali sam jutros ipak odlučila izvršiti svoju građansku dužnost i otišla na policiju prijaviti početak nestajanja ljeta i zajedno s njim još nekih stvari i pojava.

A tamo su me ismijali.

Bezuspješno sam pokušavala objasniti dežurnom policajcu kako nestajanjem ljeta završavaju razna događanja, primanja u članstvo EU, izložbe, koncerti, gužve i kolone turista, te ako se nešto ne poduzme, uskoro neće biti žamora i zvukova s kule i Ljetne pozornice, prekranih plaža, a ni vatrometa u lučici. Pogledao me kao da gleda kakvu ludu ženu, a onda nervoznim pokretom odgurnuo list papira što ga je imao namjeru ispuniti, zamolivši me da napustim prostoriju jer će me morati privesti.

Požalila sam se i susjedima, ali su oni odvratili kako takvo nestajanje njima posve odgovara. U rujnu, s prvim kišnim kapima, kada ljeto odsvira svoje, barem će moći spavati. Sada ne mogu zbog buke. Spavat će mjesecima.

Kad sam poslije svratila do dućana kupiti mlijeko za kavu, prolazeći pored njihove kuće, primijetila sam da su nestali. I oni i njihova kuća. Ništa od spavanja!

Rekla sam suprugu što se dogodilo, ali me on uvjeravao da takvih ljudi nikada nije bilo u našoj ulici.

Kako to misliš: nije bilo?, pitala sam i ni okrenula se nisam, a već je i on nestao. Samo su papuče i novine ostale iza tako krupna čovjeka.

To nisam prijavila. A niti neću. Ako me tko pita, reći ću da je otišao na službeni put. Uostalom, tko bi me pitao? Nisam prijavila jer je već jedan drugi čovjek ušao u moj život.

No, slušajte dalje kako je to bilo.

Čekala sam ga točno pet minuta i kad je postalo jasno da se neće vratiti, uzela sam novine i na brzinu pregledala rubriku *Usamljena srca* – da malo vidim ima li što zanimljivo u ponudi tjedna. Nije bilo. Tada mi je pozornost privukao članak na susjednoj stranici, tekst koji je mogao rasvijetliti puno o tom, već ranije spomenutom *nestajanju*. Kažem *mogao*, ljuta što si nisam dala truda pročitati ga već mi je pogled samo letio preko redaka, a ja, ne razumijevajući što piše, mislila: *čitaj ću ga poslije, sada nemam vremena*. Tako sam mislila i izrezala članak škarama spremivši ga u ladicu komode od borovine. Zbog čega sam to učinila ne pitajte. Valjda zato što nije bilo mlijeka za kavu, a meni se stvarno samo zbog toga nije išlo u dućan, pa sam sjela u fotelju i pogledala *Malu nevjestu* čekajući da sparina popusti.

Predvečer sam otišla prošetati Flokija u park.

Kad smo stigli, Floki je odmah počeo lajati na onu kujicu, ženku talijanskog hrta čiji gazda

mi se uvijek činio kao jedan izrazito nekulturan čovjek, a zašto mi se takvim činio vrag će ga znati. Valjda zato što je u park uvijek dolazio obučen u kapetansku odoru i šepurio se u njoj kao da hoda palubom kakvog super-luksuznog jedrenjaka.

I danas je tako izgledao.

- Mir, Floki! - viknula sam.

- Ma nek se igraju - nasmijao se nekulturni i baš sam se začudila kad je blagonaklono pogladivši Flokija, rekao: - Ima lijepu dlaku.

Tako smo započeli razgovor. Najprije o psećoj dlaci, a poslije i svemu ostalom; psećem izmetu, snovima, pomorskim bitkama i o tome koje su bolesti kućnih ljubimaca pogubne za ljude. Ubrzo sam uvidjela da *nekulturni* uopće nije nekulturan. Čak štoviše, bio je jako zanimljiv! Glas mu je bio muževan, a on je djelovao siguran u sebe i u ono o čemu govori - odmah me privukao svojim nastupom i odorom. Kakav muškarac! Iz cjelokupne njegove pojave zračila je odlučnost, ali je istodobno bio blag i slušao svaku moju riječ s velikom pozornošću.

- Oprostite, ja se vama nisam ni predstavio - rekao je pruživši mi ruku. - Profesor Duje Skočibuha. Predajem šišanje pasa na Pomorskom fakultetu.

- Profesor? A ja mislila kapetan!

- I kapetan dakako. Ja sam profesor i kinološko-pomorski kapetan duge plovidbe.

- Aha, tu smo! Zato vi tako puno znate o morskim nemanima i dalekim oceanima?

- Zapravo, moja je specijalizacija postojanost psećih frizura prilikom posebnih uvjeta plovidbe? A vi ste?

- Marika.

- Imate lijepo ime Marika.

- Baš vam hvala.

- Ne zahvaljujte. Kad je nešto lijepo, onda nema potrebe zahvaljivati - rekao je nekoliko puta ponovivši. - *Marika, Marika, Marika...* - da osjeti *tu jedinstvenu mađarsku vibraciju* mog imena, *to nešto što tako neodoljivo podsjeća na crveno vino i zvuk ciganske violine*. I obećao

da će ga ponavljati cijelu noć, koliko mu se svidjelo, i ja i moje ime, na što sam se nasmiješila rekavši mu otvoreno:

- Znaate, profesore-kapetane, vi ste meni uvijek bili antipatični, djelovali nekako napuhano, ali jutros mi je nestao suprug, pa sad možda imate šanse kod mene, ali to nikako nemojte uzeti zdravo za gotovo.

- Aha - potvrdio je kao da je očekivao da ću tako nešto reći.

- Samo nemojte sad dobiti krila.

- Neću. Ja sam po tim pitanjima čvrsto na zemlji - odvratio je. - I kažete, baš je nestao?

- Nestao, pretvorio se u novine i papuče. Uostalom, kao da je to važno! Nema ga više! Ali nije on usamljen primjer. Druge stvari mene muče, moj kapetane.

- A koje to molit ću lijepo? Mislite na *nestajanje* kao takvo?

- Baš na to mislim - potvrdila sam.

- Eh, draga Marika, nemate razloga za strah. Samo punim jedrima naprijed! Vidite, mnogi su pisali o toj temi. Recimo, Platon u *Morskim dijalozima*, zatim vaš zemljak János Apáczai Csere u svom eseju *O matematičkim osnovama ganjanja mačaka* i još mnogi drugi. Zapravo, više je nautičara pisalo o nestajanju no što ih nije pisalo. Ali, to sad ionako više nije važno. Nego, jeste li gledali film *Nothing?* - pitao me gledajući kako nam se psi jebu.

- Nisam - rekoh. - Gledam samo indijske i turske saponice.

- Moram priznati, i ja u posljednje vrijeme. Inače, to vam je jedan malo ćaknut film u kojem na kraju sve nestane. Čak i dvoje glavnih glumaca! Čista alegorija. Ostanu samo dvije glave i jedna kornjača, pa se utrkuju nepreglednom bjelinom ekrana. Prestrašno. Imate još vremena, možete ga posuditi u videoteci, ali bojim se da će već večeras početi nestajati slova, tako da bi vam to moglo smetati oko titlova - rekao je.

- Slova? Vi se šalite kapetane?

- Ne, apsolutno se ne šalim, Marika - izgovorio je to s toliko samouvjerenosti da se uopće nisam zapitala kako je tako nešto moguće. - Nestat će slova i nećete više biti u mogućnosti čitati titlove ako ne znate engleski.

- Ne znam – priznala sam jer nije sramota nešto ne znati.

- Eto, pitanje je trenutka kada to možemo očekivati – nastavio je i ja bih se stvarno zabrinula da je zvučao zabrinuto, ali činilo se da je njemu to nestajanje slova mačji kašalj ili, kako je rekao *kao tropski ciklon s vjetrom jačine jedva šest bofora*.

- Što mislite koje slovo obično prvo nestane? – pitao me kao da je riječ o igri pogađanja.

- Nemam pojma. Možda *g*?

- Nije!

- Ili... *o*?!

- Blizu, ali netočno! *P*! Najprije nestane slovo *p*! *Jednostavno* se ne prikazuje više – nasmijao se otkrivši svoje bijele zube.

- Ma nemojte? *P*? Nikad to ne bih očekivala od *p*!

- Ni ja, ali eto. I veliko *P* i malo *p*! A za njim *n*, *r* te potom sva ostala slova. U tren oka sva iščeznu. I suglasnici i samoglasnici. Dogodi se epidemija, prava havarija govornih jedinica i interpunkcijskih znakova. Nazovite to kako hoćete – prava abeceda nestajanja! A nitko ne zna uzrok! Ostanu samo tri točkice – rekao je osmotrivši me sjetno. – I na kraju ništa od titlova. Zapravo, ništa ni od čega, jer nestajanjem slova riječi postanu krnje, pa kad više nema simbola kojima je moguće izraziti glasove, prestaje i svaka daljnja mogućnost opisivanja nama poznatog svijeta – sve jezikoslovlje, svi opisi, sve potankosti, svako razmišljanje, sve postane nemoguće i neiskazivo. Idite zato kući prije no što i ona nestane i čekajte moje daljnje upute – savjetovao me udubivši se u pomorske karte.

- A naša ljubav? Što s njom? Je li i ona osuđena na nestajanje zajedno sa slovima? – pitala sam ustreptalo.

- Ah draga moja, zar je ljubav gramatika? Zar su za nju potrebna slova? – pogledao me svojim toplim očima.

- Ali, kad ćemo se naći? Hoćete li sutra doći u park – navaljivala sam ne primjećujući da spominjem riječ *sutra*, pojam koji seže znatno dalje od mog petominutnog koncepta života i vremena.

- Ne. To bi bilo preopasno! Uređaji pokazuju da će sutra biti smanjena vidljivost, pa bi

navigacija mogla biti otežana – rekao je. – Ali ništa ne brini, već ću ja tebe naći, moja Marika.

Prišao mi je zagrlivši me nježno i na trenutak naše su se usne spojile. Zatim se odmaknuo, još jednom potraživši u mojim očima svoj topao, odlučan pogled, stavio kujici povodac te nestao bez riječi.

Poslušala sam njegov savjet i praćena trncima što su mi strujali tijelom otišla kući, dala Flokiju vode i odlučila pročitati onaj članak. Potražila sam ga u ladici, ali komode od borovine više nije bilo.

Tada sam se sjetila da ga zapravo nisam ni izrezala iz novina – htjela sam, ali nisam mogla naći škare – već da sam novine sakrila ispod jastuka. Još su bile tamo iako je krevet netragom iščezao.

Nestaju ljudi... nestaju šume... nestaju pčele i glečeri... radna mjesta, dokazi, kile, proširene vene... zauvijek nestaju sjećanja i problemi... tako je nekako pisalo, ne znam, nije mi se udubljivalo u tekst već mi je pogled samo letio preko redaka, a ja, ne razumijevajući što piše, mislila: *čitaj ću ga poslije, sada nemam vremena*. Tako sam mislila i izrezala članak škarama spremivši ga u ladicu komode od borovine.

No kako komode, škara, a ni mlijeka za kavu više nije bilo, obuzela me takva tuga da sam ponovo preletjela članak i pomislivši kako opet nemam vremena upala u beskonačnu petlju – ne pitajte me u što sam upala jer odgovora nema. *Prošlost su tek uspomene, a budućnost je neizvjesna*, pomislila sam osjetivši u tom trenutku nekakav *déjà vu* i sjetivši se onog sna u kojem padam s trapeza, letim pokraj reflektora praćena pogledom zabezegnute publike, padam u bezdan, a sigurnosne mreže nema.

I tada sam primijetila nešto neobično. Kao da se s tekstom nešto počelo dešavati. Je li to bila samo gramatička greška? Nije. Čitala sam ponovno i u nekom trenutku, na svoj užas, uvidjela da se slovo *p* pred mojim očima topi kao sladoled od pistacija. Na mjestima gdje je još do pred koju sekundu bilo otisnuto slovo *p*, sada je zjapilo samo sablasno bjelilo novinskog papira, rupa koja je progutala slovo *p* kao što crna rupa guta svemirsku materiju.

Nestaju ljudi... nestaju šume... nestaju čele i glečeri... radna mjesta, dokazi, kile, roširene vene... zauvijek nestaju sjećanja i roblemi... tako je nekako isalo, ne znam, nije mi se udubljivalo u tekst već mi je ogled samo letio reko redaka, a ja grčevito stiskala novine, nemoćno romatrajući kako članak sada ostaje i bez slova *n*.

... estaju ljudi... estaju šume... estaju čele i glečeri... rad a mjesta, dokazi, kile, rošire e ve e... zauvijek estaju sjećanja i roblemi...

restrašila sam se uvidjevši kako se očelo ostvarivati o o o čemu je moj ka eta govorio i da će već za ekoliko tre utaka slova estati, a riječi izgubiti svaki smisao. oželjala sam da je sada o kraj me e i da me svojom sigurnom rukom vodi kroz oluju, kroz tjesace i maglu sablas e bjeli e a ira koja će ostati kada više ičeg e bude. Zatim sam časak mislila o tome jesu li riječi i ideje u ljudskoj glavi tek slova i glasovi ili su možda u kakvom drugom obliku i živimo li mi doista ovaj svoj mali život ili je cjelokupna egzistencija samo ovi ski člaci, nešto što postoji tek u glavi autora, ali tko je taj autor, tko je, tako sam mislila, ali vreme a i mogućnosti za razmišljanje o tako teškim i nedokučivim pitanjima bilo je sve manje, jer je moj svijet već ostajao i bez slova r.

... estaju ljudi... estaju šume... estaju čele i glečeri... ad a mjesta, dokazi, kile, oši e e ve e... zauvijek estaju sjećanja i oblemi...

Za lakala sam omislivši a njega koji možda sad tamo egdje oavlja moje ime i suočena sa sve oskudijom abecedom htjela v is uti, ali ikakav se zvuk ije začuo iz mojih usta, a i oči su mi ostale suhe je slova kojima bi se dalo a isati iječ suze odjednom više ije bilo.

... taj ljudi... taj š m ... taj čl i glč i... ad a mja, dokazi, kil, oši v ... a vij k taj jćanja i oblmi...

- Joj, joj... - tiho am oavljala žalci j di o što o ijt kaj m .

... aj lj i... aj m ... aj l i gl i... a a mja, o a i, il, o i v ... a vij aj jćanja i oblmi...

... aj i... aj ... aj i i... a a j a a i i i v ... a vij aj jćanja i b i...

... a i... a ... a i i... a a a a i i i v ... a vi aj ća a i b i...

... a ... a ... a ... a a a a ... a a a...

- Aaaaaa...!!

- ...aaaaaaaaa...

...

BEZ SLOVA I POGOVORA

Robert Vrbnjak

Rođen 1963. u Rijeci. Po zanimanju nastavnik tehničkog odgoja, ali se u životu bavio raznim poslovima; tako je primjerice radio kao recepcionar, konobar, mornar na ribarskim brodovima, radnik na naftnim platformama, pekar i izrađivač kontaktnih leća. Bavi se i glazbom.

Dobitnik je književne nagrade Verši na šterni XIV. susreta čakavskih pjesnika u Vižinadi, nagrade SFera za roman *Dobitnik* i nagrade časopisa *Avlija* za priču iz knjige *Abeceda nestajanja*, a to je *Spomenik nepoznatom kupcu*, koja je proglašena najboljom pričom u regiji 2012. godine. Prevođen je na engleski, talijanski i slovenski. Član je HDP-a i riječkog ogranka DHK-a.

Objavio: *Triplex letačice* (proza, 1996, reizdanje 2017), *Ženi koju je spomenula ona* (proza, 1999), *Dobitnik* (roman, 2008, pod pseudonimom Tamoya Sanshal), *Zbog munjolova, zaborava i kemijskog sastava ljubavi* (roman, 2010), *Pjesme kartonskog lutka* (poezija, 2010), *Poduke iz posebne proljetne ponude* (proza, 2012), *Abeceda nestajanja* (proza, 2014).

Biblioteka elektroRI

knjiga 5

Robert Vrbnjak

ABECEDA NESTAJANJA

© 2018 Robert Vrbnjak

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2018

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

© Dmytro Aliokhin / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-625-6 (HTML)

ISBN 978-953-345-626-3 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-627-0 (PDF)

ISBN 978-953-345-628-7 (MOBI)

Prvo izdanje

Dušević & Kršovnik, Rijeka, 2014.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Rijeke.**

**Projekt Besplatne elektroničke knjige [BEK]
financijski podržava Zaklada “Kultura nova”.**